

1. «ΚΑΜΠΙΡΙΑ» -1913-Σκηνοθεσία: Τζοζάνι Παστρόνε. Αναπαράσταση της εισόδου στο ναό του Μολώχ, στην Καρχηδόνα. Όλα τα στοιχεία προέρχονται από ινδικούς ναούς. Το ίδιο ισχύει και για τις ενδυμασίες. Καμιά πιστότητα στην εποχή και την προέλευση του θέματος.

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Ο σύγχρονος άνθρωπος, αγχωμένος από την τεχνοκρατούμενη εποχή, όλο και περισσότερο ασχολείται, γεμάτος νοσταλγία, με τη ζωή του αρχαίου κόσμου.

Ίσως ασυνείδητα επιζητά μια επιστροφή στις ρίζες του σαν ένα είδος επαναβαπτισμού και πηγής έμπνευσης, δεδομένου ότι όλα τα κοσμοϊστορικά γεγονότα, που μέχρι σήμερα σαν τηλαιγείς φάροι ορίζουν τη ζωή μας, έλαβαν χώρα κατά την αρχαιότητα.

Τί να πρωτοαναφερθεί;

Ο Ιησούς Χριστός, το παράδειγμά του και η διδασκαλία του; Η ελληνική φιλοσοφική σκέψη, το θεμέλιο της φυσικής έρευνας;

Η υπέροχη κλασική ομορφιά, οι αρχαίοι γίγαντες του πνεύματος ή οι πραγματικοί ήρωες της ζωής, που δεν γεννιούνται πλέον;

Πέρα από κάθε ιστορική ζωγραφική αναπαράσταση, μουσειακή έκθεση ή διήγημα, ο κινηματογράφος μπόρεσε να μας «Ξεναγήσει» ικανοποιητικά στον αρχαίο κόσμο προσφέροντάς μας μια μοναδική εμπειρία.

Για εκατό χρόνια τώρα, με τετρακόσιες περίπου ιστορικές παραγωγές, χάρισε σε δισεκατομμύρια ανθρώπους ένα ταξίδι σε έναν κόσμο που ήταν γεμάτος στερήσεις και αδικίες, μα σίγουρα πιο αγνός, ζωντανός, πολύχρωμος και ρομαντικός από τον δικό μας...

Ο μέσος άνθρωπος έχει παρακολουθήσει περίπου 5.000 ταινίες στη ζωή του αλλά η ανάμνηση των παραγωγών της «Κλεοπάτρας» ή του «Μπεν Χουρ» τον ακολουθεί διά βίου.

Ίσως να μη μπορεί να αναφερθεί με λεπτομέρειες στην ταινία, αλλά τα υπέροχα κοστούμια, τα κολοσσιαία σκηνικά και οι «θεϊκοί» σχεδόν πρωταγωνιστές και ηρωίδες έμειναν ανεξίτηλες εικόνες στο μυαλό του.

Χρήτος Χαλκιάς

Σκηνοθέτης

Το πλατύ κοινό ήταν ικανοποιημένο με τις αρματοδρομίες, τις επικές συγκρούσεις, τους θεαλ-λάδες έρωτες, που όλα μαζί εξά-πτουν τη φαντασία. Δεν χρειαζό-ταν αναλύσεις και εισαγωγές, το θέαμα αυτό καθ' εαυτό ήταν χρο-στατικό και απολαυστικό.

Για ένα πράγμα όμως το κοινό ήταν διαίσθητικά απόλυτα σίγου-ρο: ήξερε ότι το καλό θέαμα δεν ήταν ποτέ φτηνό.

Με πενήντα μέτρα δεν γίνεται ιστο-ρική παραγωγή.

Μια ιστορική παραγωγή, όσο φτη-νή και αν είναι, αποτελεί επίτευγ-μα που μερικές φορές γίνεται πραγματικά τίτινιο (ίσως μεγαλύτε-ρο κι απ' αυτή την ίδια τη ζωή)...

Το επικό φιλμ απαιτεί έρευνα, εξειδικευμένους συμβούλους, έβδομα εκατομμυρίων και ικανότητα περιγραφής του κλίματος της εποχής. Δεν είναι κάτι το περι-στασιακό, το επιπόλαιο ή το τυ-χαίο ή απόφαση για μια ιστορική παραγωγή.

Είναι ευτύχημα το γεγονός ότι ο κινηματογράφος, από τη γέννησή του, είχε ως ένα από τα αγαπημέ-να θέματα του τον αρχαίο κόσμο.

Ίσως γιατί εκεί έχει τη δυνατότη-τα να αναπτύξει όλο το περιγρα-φικό μεγαλόηχο, εντυπωσιάζον-τας και καθλώνοντας με την ακαταμάχητη γοητεία της κινη-τής εικόνας-αναπαράστασης.

Ένα ερώτημα όμως απασχολούσε πάντοτε το λόγιο κοινό:

Πέρα από τους χιτώνες, τις αρ-χαιές κολόνες, τα ξίφη και τα άρ-ματα, το ότι η Κλεοπάτρα αγαπού-σε τον Αντώνιο, ο Ηρακλής ήταν αήττητος και ο Δαβίδ σκότωσε το Γολιάθ, υπήρχε άραγε αυθεντικό-τητα;

Μπορούσαν αυτές οι παραγωγές να σταθούν στο κριτικό φως της αρχαίας ιστορίας και φιλολογίας; Αποτελούσαν μόνο κινηματογρα-φική διασκέδαση ή περιείχαν πραγματικά ιστορικά γεγονότα σε ουσιαστική προσαρμογή, κατά τις επι-ταγές της αρχαιολογίας και της ιστορίας.

Δυστυχώς, στην πλειοψηφία οι ταινίες για τον αρχαίο κόσμο δεν ήταν παρά μονομαχίες, επίδειξη αθλητικών σωμάτων και πολύ-πολύ κέσασπ.

Έτσι, το λόγιο κοινό, επηρεασμέ-νο από τους άσχετους κριτικούς (και από τις πολλές πρόχειρες ψευδοιστορικές ιταλικές παρα-γωγές), έχει σχηματίσει κακή εν-τύπωση για τον ιστορικό κινημα-τογράφο.

Είναι αδύνατο να αναλύσουμε

όλες τις υπάρχουσες ιστορικές παραγωγές και ειδικότερα να σταθούμε στα επιμέρους στοι-χεία (ιστορικά, αρχαιολογικά, φι-λολογικά κλπ.) κάθε παραγωγής. Θα προσπαθήσουμε όμως να δώ-σουμε γενική εικόνα του όλου θέ-ματος.

Θα απαιτούσε τόμους ολόκλη-ρους για να συγκριθεί κάθε σκη-νή, ντεκόρ, ενδυμασία, σενάριο, υπόθεση, μουσική, χορός... με τα μέχρι σήμερα γνωστά στοιχεία και συμπεράσματα της επιστήμης. Θα απαιτούσε πάνω απ' όλα εξει-δικεύσεις και σπουδές που ο γρά-φας δεν έχει. Το όπλο του είναι η τέρστια βιβλιογραφία που υπάρ-χει μόνο στο Χόλλυγουντ και που είχε τη δυνατότητα να εξεστρά-τευε ξυνοχηστικά επί τρία χρόνια, ετοιμάζοντας μια διατριβή.

Άλλωστε, δεν πρέπει να αγνοού-με ότι ο κινηματογράφος δεν εί-ναι «ακαδημαϊκό ίδρυμα» αλλά μέσον λαϊκής διασκέδασης και στοχασμού, χωρίς όμως αυτό – ειδικά στις ιστορικές παραγωγές – να δικαιολογεί επιπολαιότητα και προχειρότητα.

Ας είμαστε ρεαλιστές όπως ο Κι-κέρων, που πριν δύο χιλιάδες χρόνια ήρθε να αναψέ:

«Οι ρητορες επιτρέπεται πράγμα-τι να υπερβάλλουν σχετικά με ιστορικά θέματα, ώστε να μπο-ρούν να μιλούν πιο πειστικά.» («Quidem concessum est rhetoribus ementiri in historiis, ut aliquid dicere possint argutius.» Cicero, Brutus XL, 42.)

Η Βίβλος, η Κλασική Ελλάδα, η Ρώμη και η Αρχαία Αίγυπτος κα-λύπτουν το φάσμα των παραγω-γών του ιστορικού κινηματο-γράφου.

Οι νοβέλες-μπεστ σέλερς «Μπεν Χουρ», «Κβο Βάντις», «Σπάρτακος», «Οι τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» κ.ά., μαζί με τις επικρατές ανακαλύψεις των τάφων των Φαραώ, της Τροίας κλπ., έδωσαν το έναυσμα και την απαιτούμενη δημοσιότητα για την προετοιμασία και παραγωγή πολλών επικών ταινιών.

Στην ανάλυσή μας θα κάνουμε ονομαστική αναφορά στις ιστορι-κές παραγωγές του θωβού κινη-ματογράφου (με ελάχιστες εξαι-ρέσεις) και στη συνέχεια μια πιο αναλυτική αναφορά στις ιστορι-κές παραγωγές του ηχητικού κι-νηματογράφου χωρισμένη στα πιο κάτω θέματα:

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ-ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥ-ΠΤΟΣ-ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ-ΑΡ-ΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ-ΡΩΜΗ: Αρχαία Ρώ-

μη, Μεγάλες κατακτήσεις, η Αυ-τοκρατορία, Καινή Διαθήκη, η Πα-ρακμή-BYZANTIO.

Ο θωβός κινηματογράφος

Ο κινηματογράφος, όπως είναι γνωστό, εφευρέθηκε το 1895 από τους αδελφούς Λυμιέρ στη Γαλλία.

Το πρώτο, ας πούμε, φιλμ ήταν στην ουσία ένα ντοκιμανταίρ-πε-ριγραφή που είχε τίτλο «Η έξοδος των εργατών από το εργοστάσιο». Στο «πανικόβλητο» μπροστά στην οθόνη κοινό έδειχνε μερικούς ερ-γάτες που έβγαζαν από το εργο-στάσιο των αδελφών Λυμιέρ.

Οι εικόνες που κινούντοσαν πάνω στον τοίχο είχαν καταλήξει το παρισινό κοινό και ο αρχιεπισκο-πος του Παρισιού μίλουσε για «σατανική οπτασία».

Ένας μάγος-ταχυδακτυλογράφος, ονόματι Ζωρζ Μελλιές, θεωρή-σας τη νέα εφεύρεση ως παιγι-δι, σκέφτηκε να χρησιμοποιήσει τον κινηματογράφο σαν πρόσθε-το τρυκ στις παραστάσεις του. Ο ευφάνταστος Μελλιές έγινε, εν αγνοία του, ο πρώτος παραγω-γός-σκηνοθέτης και θεωρείται σήμερα πατέρας των κινηματο-γραφικών ειδών εφφέ, μερικά από τα οποία ακόμη και σήμερα ο κινηματογράφος μας απλώνει να αντιγράψει. Κάτι όμως που δεν εί-ναι ευρέως γνωστό είναι το γε-γονός ότι το 1899 ο Μελλιές γύρισε το πρώτο ιστορικό φιλμ.

Βέβαια στα πρότυπα της εποχής δεν ήταν παρά μια κινηματογρα-φημένη θεατρική πράξη. Ο τίτλος της; Μα φυσικά «Κλεοπάτρα».

Το 1903 γύρισε «Ο Κεραυνός του Δία» και το 1905 «Ο Οδυσσεύς και ο γίγαντας Πολύφημος». Η πρώτη τότε οργανωμένη κινηματογρα-φική εταιρεία του κόσμου, η γαλ-λική PATHÉ, γύρισε άλλα τρία ιστορικά φιλμς: το 1903 «Ζαμψόν και Δαλιδά», 1905 «Το δείπνο του Βαλτάσσρ» και το 1907 «Μου-σώ», όλα φυσικά σαν θεατρικές πράξεις.

Μετά τις γαλλικές ιστορικές «πα-ραγωγές», η Αγγλία το 1904 γύρι-σε «Το Σημείο του Σταυρού», για να πάρει τη σκυτάλη η Ιταλία, η οποία απέκτησε πάθος με τις ιστορικές παραγωγές, έτσι που στον ιταλικό κινηματογράφο χρω-στάται η συντριπτική πλειοψηφία των επικών φιλμς. Ακόμη και με-γάλες ιστορικές αμερικανικές πα-ραγωγές γυρίστηκαν στην Ιταλία. Το ιταλικό κινηματογράφοφιλο

κοινό είχε παρομοίως μια συναισθηματική σχέση με τον επικό κινηματογράφο και ειδικά με κάθε παραγωγή σχετική με τη Ρωμαϊκή εποχή.

Οι πρώτες γνωστές ιταλικές παραγωγές είναι: το 1906 «Ιουδιθή και Ολοφέρνης», 1907 «Ερωτικό δράμα στην Πομπηία» και «Οι αντίζηλοι».

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, οι ταινίες αυτές είναι απλώς θεατρικά σκετς κινηματογραφημένα, χωρίς αισθητική ισορροπία, με προχειρότητα και ανακρίβειες στο καθετί.

Η πρώτη παραγωγή που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ιστορικό φιλμ είναι «Οι τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» που γυρίστηκε το 1908 σε μια επιτυχημένη συνεργασία παραγωγής και σκηνοθεσίας των Αρτούρο Αμπρόσιο και Λουίτζι Μάγγυ.

Έγινε πραγματικά μεγάλη επιτυχία και αποτέλεσε το έναυσμα για σειρά ταινιών, που ακολούθησαν, από τους ίδιους συντελεστές: 1909 «Νέρων», 1910 «Η παρθένος της Βαβυλώνας», 1910 «Ηρώας και Ηγέτης», 1910 «Η σκιά της Καρχηδόνας», 1911 «Η βασίλισσα της Νινευή».

Νεότεροι σκηνοθέτες που συνέχισαν τις ιστορικές παραγωγές είναι:

Ο Ερνέστο Πασκουάλι, 1909 «Θεοδώρα, αυτοκράτειρα του Βυζαντίου», 1912 «Σπάρτακος», Ο Γκιουζέπε Ντε Λιγκουόρο, 1909 «Ο μάρτυρας της Πομπηίας», 1910 «Σαρδανάπαλος, ο βασιλιάς της Ασσυρίας», 1910 «Οιδίπους Τύραννος», 1910 «Οδύσσεια».

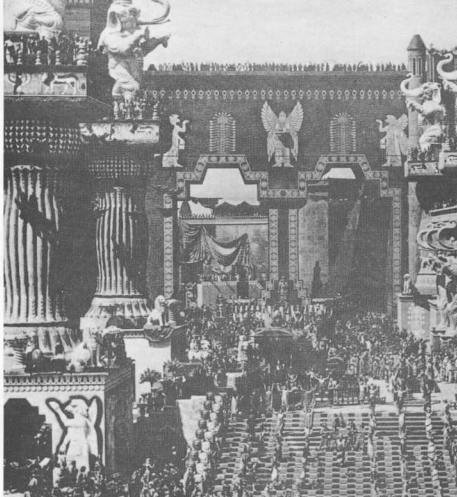
Ο Ενρίκο Γκουαζόνι, 1910 «Βρούτος», 1910 «Αγριππίνα», 1910 «Μακκαβαίοι», 1912 «Κόβο Βάντις», 1913 «Αντώνιος και Κλέοπατρα», 1914 «Γάιος Ιούλιος Καίσαρ», 1917 «Φαβιόλα».

Ο Μάριο Κασερίνι, 1910 «Η συνωμοσία του Κατιλίνα», 1913 «Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας», 1913 «Νέρων και Αγριππίνα».

Ο Τζιοβάνι Παστρόνε, 1909 «Ιούλιος Καίσαρ», 1910 «Η πτώση της Τροίας», 1913 «Καμπήρια».

Μετά τις «Τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» του Αμπρόσιο το 1908, η «Καμπήρια» είναι ο δεύτερος μεγάλος σταθμός στην εξέλιξη των επικο-ιστορικών φιλμ και του κινηματογράφου γενικότερα.

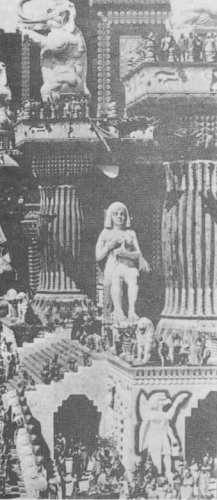
Πρόκειται για κλασικό αριστούργημα γυρισμένο με ευφάνη. Η ιστορία αναφέρεται σε μια νεαρή σκλάβα από τη Σικελία, στην Καρχηδόνα, και στον έρωτά της με

3. «ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑ» -1916- Σκηνοθεσία: Ντ. Γκριφιθ. Η σκηνή δείχνει την κεντρική πύλη του ναού πάνω από την πύλη, μόλις διακρίνονται δεκάδες κομπάρσοι. Η όλη αναπαράσταση έχει δανειστεί κυρίως πρόκειται σωφώς για ιστορική παραδέρση. Πιο γνήσια είναι τα πολυαριθμητά λιοντάρια, εθνικό σύμβολο και οι αναπαράστασης της Σεμίρας, πάνω στην πύλη και δεξιά-αριστερά μπροστά. Έυκολα μπορείτε

2. «ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ» -1914- Το πρώτο έργο που γυρίστηκε στα Γουινδερβράλ Στούντντο του Χόλλυγουντ. Ο Δάμων (κάτω δεξιά) είναι και ο σκηνοθέτης της ταινίας William Worthington. Στο κέντρο, στο ρόλο του Φιντία, ο Herbert Rawlinson. Κάτω αριστερά είναι η Anna Little και πίσω δεξιά η Cleo Madison.

της Ισθάρ στη Βαβυλώνα. Τα κολοσσιαία αετ είναι ύψους δεκαοφθάρης πολυκατοικίας. Στο βάθος, ως ινδικά στοιχεία, παρμένα από αρχαίους Βουδικοί ναούς, όπως μαρτυρούν οι πολλοί ελεφάντες της Βαβυλώνας, τα οποία διακρίνονται ασφαιτέρα κάτω δεξιά, στη μεγέθυνση. Απόλυτα πιστές είναι κάποτε τη σύγκριση με την αυθεντική Σείριμη, από το μουσείο του Βερολίνου (δεξιά επάνω).

τον Ρωμαίο κατάσκοπο Μασίστα. Το όλο ιστορικό υπόβαθρο στηρίζεται στα γεγονότα των Α' και Β' Καρχηδονιακών πολέμων. Ακόμη και ο θανάσιμος έρωτας της βασίλισσας Σοφονίσμα έχει την ιστορική του βάση. Όλα τα γεγονότα στηρίχτηκαν στα γραφόμενα του Ρωμαίου ιστορικού Λίβιου (29.23-30.15).

Ο Αρχιμήδης και το τέχνασμά του για να κάψει τον ρωμαϊκό στόλο με καθρέφτες, η ναυμαχία της Σύρτης και η εκστρατεία του Αννίβα είναι επίσης σε όλους μας γνωστά από τα μαθητικά χρόνια. Η μεγαλοψυμία όμως του Παστρόνε έγκειται στο πρωτοποριακό γύρισμα της ταινίας και στην πετυχημένη απόδοση της μελαγχολικής ατμόσφαιρας της εποχής.

Ο Παστρόνε έφτιαξε όλα τα ντεκόρ σύμφωνα με το βαθυλωναϊκό-ασσυριακό πρότυπο. Χρησιμοποίησε χιλιάδες κομπάρσους, ο ρωμαϊκός στρατός εμφανίζεται παραταγμένος κατά το σύστημα «τεστούντο», ο ναός του Μολώχ στην Καρχηδόνα, όπου έκαναν ανθρωποθυσίες, παρουσιάζεται φοβερός και τρομερός καθώς φαίνεται ότι ήταν κατά τις περιγραφές. Η Αίτνα καπνίζει όπως τον παλιό καλό καιρού και οι τριήρεις αρμενίζουν όπως στις αγειογραφίες. Γίνεται χρήση της τεχνικής «ντόλυ» για πρώτη φορά στην ιστορία του κινηματογράφου, ο τεχνικός φωτισμός και το μοντάζ, επίσης πρωτοχρησιμοποιημένα έτσι, έκαναν την «Καμπίρια» να είναι το «κάτι άλλο». Το έργο έγινε τεράστια επιτυχία στην Ευρώπη και ακόμη μεγαλύτερη στην Αμερική όπου επαναπροβλήθηκε με εξίσου μεγάλη επιτυχία και το 1921 και το 1929. Μεταξύ των άλλων, οι θεατές για πρώτη φορά, μπορούσαν να δουν τις ίδιες τις Άλπεις, τη Ρώμη, την Καρχηδόνα, την Αίτνα, διότι το έργο γυρίστηκε στις τοποθεσίες αυτές.

Στη σκιά της Καμπίρια, ο ιταλικός κινηματογράφος συνέχισε τις ιστορικές παραγωγές του από τις νέες εταιρείες ZINE, ITALIA, ΣΑΒΟΙΑ, ΛΑΤΙΟΥΜ, που είχαν συσταθεί τότε:

- 1909 «Εστιάδα παρθένα», 1910 «Αττίλας», σκηνικά Φέμπο Μάρι,
- 1910 «Φαίδρα», 1910 «Η αγάπη των σκλάβων», 1911 «Πομπία και Οκταβία», 1912 «Ραμής», ο βασιλιάς της Αιγύπτου», 1914 «Σπάρτακος», 1914 «Ο θριαμβός του αυτοκράτορα», 1915 «Χριστός», Ο γαλλικός κινηματογράφος, σε

4. «ΜΠΕΝ ΧΟΥΡ». -1925- Σκηνοθεσία: Φρεντ Νιμλο. Το οθυσιαστέο μίσος μεταξύ των πρώην φίλων Μπεν Χουρ (Ρεζιμόν Ναθβάρο) (αριστερά) και Μεσάλα (Φρανς Μπουσαν) (δεξιά) εκδηλώνεται άλλη μια φορά λίγο πριν αρχίσουν οι αρματοδρομίες στον ιππόδρομο της Ιερουσαλήμ. Είναι χαρακτηριστική η υπερβολή στην κίνηση, γυρίσματα του θωβό κινηματογράφου, με σκοπό τη δημιουργία δραματικού κλίματος.

5. «Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ» - 1927- Σκηνοθεσία: Σισίλ Ντε Μιλ. Η σκηνή του Μυστικού Δείπνου εμπνευσμένη από τον ομώνυμο πίνακα του Λεονάρδου Ντα Βίντσι. Στο ρόλο του Χριστού ο Χ. Γουόρνερ.

6. «Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ» - 1927- Σκηνοθεσία: Σισίλ Ντε Μιλ. Η σκηνή του Γολγοθά. Σε κάθε κινηματογραφική παραγωγή με θέμα τη ζωή του Χριστού οι κύριες σκηνές της Σταύρωσης, του Μ. Δείπνου κλπ. είναι παρμένες από πίνακες μεγάλων ζωγράφων, κυρίως της Αναγέννησης. Εδώ έχει αντιγραφεί ο πίνακας του Bosch, με τίτλο «Πορεία προς το Γολγοθά», του 1488.

συμπαρωγές με Ιταλούς, μετά τις «Τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» του 1908, εγκατέλειψε το πομπώδες θεατρικό στυλ και συνέχισε με μια μεγάλη αλυσίδα επιτυχών παραγωγών, αρχής γενομένης με το αξιόλογο φιλμ «Η επιστροφή του Ουδισσέα» (1908) του Τσ. Λε Μπαρκύ. Ακολούθησαν πολλά χρωματιστοποιημένα φιλμ από τις εταιρείες ΠΑΤΕ, ΛΑΙΟΝ, ΚΛΕΙΝ, ΦΙΛΜ ΝΤ' ΑΡ, ΕΚΛΑΙΡ και κυρίως του παραγωγού ΓΚΟΜΟΝ, τα εξής:

1909 «Η θεά της θάλασσας», «Η βασίλισσα του Ηρακλή», «Η γέννηση του Ιησού», «Ο μύθος του Ορφέα», «Το φίλι το Ιούδα».

1910 «Ηρακλής», «Το χαμόγελο του Δία», «Ο Κάισαρ στην Αιγύπτο», «Κλεοπάτρα», «Η πτώση της Ρώμης», «Η ανάσταση του Λαζάρου», «Η τιμή των Γαλατών», «Κάιν και Άβελ», «Ο Ηρώδης και ο νεογέννητος Βασιλιάς», «Εσθήρ και Μορδαχάη», «Ο κόρης του Ιεφθά», «Ο γάμος της Εσθήρ», «Φαριάω».

1911 «Η επανάσταση των σκλάβων», «Η δικαιοσύνη του Κλαύδιου», «Ηρωδίδας», «Ο άσπυτος γιος», «Άγ. Παύλος και εκκότισταρχος», «Κάιν και Άβελ», «Το μωρό Μωυσής», «Ο Χριστιανός μάρτυρας», «Οι τελευταίες ημέρες της Πομπηίας», «Οι αρχαίες ημέρες», «Σαούλ και Δαβίδ», «Ο γιος της Σουλαμίτιδας», «Ημέρες του Νέρωνα», «Η ώρα της εκτέλεσης», «Η υπηρέτρια του Άργου», «Ιέρεια της Καρχηδόνας».

1912 «Οιδίππος τύραννος», «Η θυσία του Αβραάμ», «Σαούλ και Δαβίδ».

1913 «Νέρων και Βρετανικός», «Αντίονος και Κλεοπάτρα».

1914 «Σαλαμπό», «Η δική του Ιωσήφ στην Αιγύπτο», «Η ζωή του Σωτήρος».

Ο γαλλικός κινηματογράφος, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, ίσως και λόγω της νοοτροπίας του γαλλικού κοινού, σταμάτησε τις ιστορικές παραγωγές.

Οι ευρωπαϊκές –κυρίως ιταλικές– επικές παραγωγές άρχισαν να κατακλύζουν κυριολεκτικά την Αμερική, πράγμα που δεν άφησε αδιάφορη τη ντόπια κινηματογραφία, η οποία αντιπετίθηκε, πήρε τη σκυτάλη και τελικά κυρίαρχο στην παγκόσμια σκηνή. Κύριοι συντελεστές της παγκόσμιας αμερικανικής κινηματογραφικής αυτοκρατορίας θεωρούνται οι μεγάλες οικονομικές δυνατότητες των διαφόρων παραγωγών, το τεράστιο κινηματογράφο

φιλόλο κοινό των ΗΠΑ και η συγκέντρωση των πλέον πετυχημένων κινηματογραφικών παραγωγών στο νέο κόσμο.

Το πρώτο ιστορικό φιλμ που γυρίστηκε στην Αμερική ήταν το «Μπεν Χουρ» το 1907, σε σκηνοθεσία του Σίντνεϊ Όλκοτ.

Η παραγωγή ήταν της Κ-Λ-Μ η οποία γύριζε, αποκλειστικά σχεδόν, εκτός στούντιο και είχε μόνιμο ρεπερτόριο της τα επικά φιλμς. Μολονότι το «Μπεν Χουρ» (πρωταγωνιστούσε η Τζην Γκάουντιερ και γυρίστηκε στην παραλία του Μανχάταν κατά τη διάρκεια μιας πυρκαϊάς) είχε επιτυχία, η εταιρεία έμπλεξε σε δικαστικούς αγώνες με τους απογόνους του Λη Γουάλας και πλήρωσε 25.000 δολάρια αποζημίωση...

Οι περισσότερες παραγωγές της ΚΑΕΛΕΜ ήταν μικρού μήκους (10-15 λεπτά). Ξεχωρίζουν, το 1908, τα «Δαβίδ και Γολιάθ», «Η Ιερουσαλήμ την εποχή του Χριστού», και το 1912 «Από τη φάτνη στο σταυρό», που γυρίστηκε από την Ιρλανδία μέχρι την ίδια την Παλαιστίνη. Επίσης το 1912 «Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ» του Σ. Όλκοτ. Η ΕΝΤΙΣΙΟΝ το 1908 γύριζε το «Αστέρι της Βηθλεέμ» και «Ο Νέρων και το κάψιμο της Ρώμης».

ΟΙ ΒΙΤΑΓΚΡΑΦ, ΣΤΡΑΟΥΣ, ΖΕΛΙΓΚ, ΓΟΥΑΙΛΑΝΤ, ΓΙΟΥΝΙΒΕΡΣΑΛ, ΕΚΛΑΙΡ, ΦΑΜΟΥΣ ΠΛΕΝΕΡ και ΑΜΕΡΙΚΑΝ ΦΙΛΜ ΚΟΜΠΑΝΥ γυρίζουν τα φιλμ:

1908 «Ιούλιος Κάισαρ», «Σαλώμη».

1909 «Σαούλ και Δαβίδ», «Η σκλάβαν», σκηνοθεσία Ντ. Γκρίφφιθ με τη Μ. Πικφορντ, «Ο Χριστιανός του σταυρού», «Η οδός του σταυρού», «Η ζωή του Μωυσή».

1910 «Ηλέκτρα», «Ο Μινώταυρος».

1911 «Κάιν και Άβελ», «Ο Κατακλιμμός».

1912 «Κλεοπάτρα».

1913 «Δανιήλ», «Η Αγία Πόλις», «Ο σταυρός του κακούργου», «Η κόρη των λόφων», «Σ' ένα ρωμαϊκό κήπο», «Στις μέρες του Τραϊανού», «Η γυναικα του Κάιν», «Το αστέρι της Βηθλεέμ», «Ο Ιωσήφ στην Αιγύπτο», «Ιουδήθ της Βεθουλίαν», αξιόλογο επικό δράμα του Ντ. Γκρίφφιθ.

1914 «Σαμψών», «Δάμων και Φιντίας», «Ο τελευταίος δείπνος», 1916 «Μισαλλοδοξία» του Ντ. Γκρίφφιθ, το μεγαλύτερο φιλμ που έγινε ποτέ.

Οι ιστορικές παραγωγές έγιναν πια κολοσσίαια υπερθεάματα οδηγώντας τον κινηματογράφο

στο απόγειό του.

Η «Μισαλλοδοξία» του Γκρίφφιθ αποτελεί σταθμό και αφητηρία στην ιστορία του κινηματογράφου. Η ταινία συγκεντρώνει ό,τι καλύτερο είχε ως τότε παρουσιασθεί στον παγκόσμιο κινηματογράφο, από κάθε άποψη, και πολλοί είναι ό,τι έχει κατακλείσει ο Γκρίφφιθ ιδέες, λήψεις, τεχνικές και στοιχεία από τον εν γένει κινηματογράφο και ειδικότερα από την «Καμπιρία».

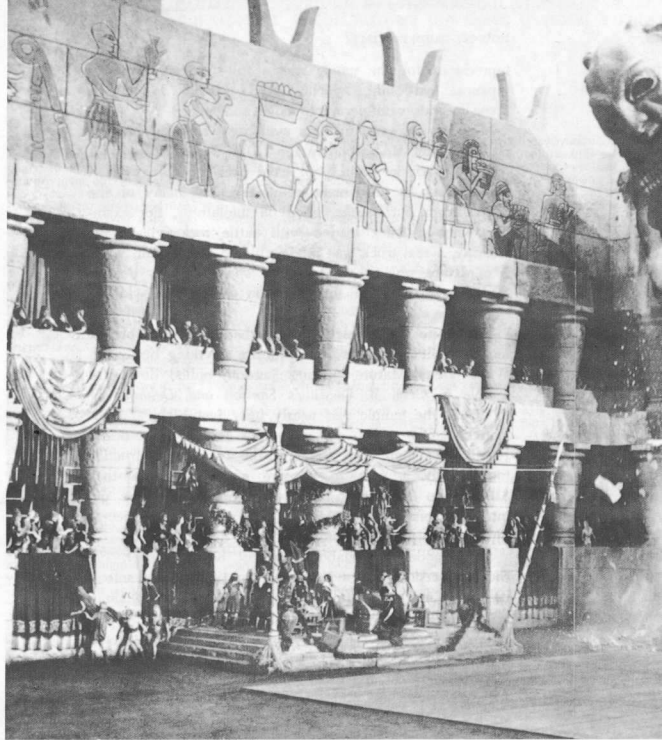
Γεγονός όμως παραμένει ότι η πλοκή και εξέλιξη της ταινίας καθώς και πολλές πρωτοφανείς για τότε τεχνικές σφειλονται στη μεγαλοφιλία του Γκρίφφιθ.

Το έργο αποτελείται από 4 ενότητες: α) ένα μοντέρνο μελόδραμα, β) τη σταύρωση του Χριστού, γ) τη σφαγή της νύχτας του Αγ. Βαρθολομαίου και δ) την άλωση της Βαβυλώνας από τον Κύρο.

Το άρθρο μας αναφέρεται στο τέταρτο μέρος της ταινίας, το οποίο βασίζεται στα γεγονότα που αναφέρονται στο βιβλίο του Δανιήλ, όταν κατά τη διάρκεια ενός οργωδούς δείπνου ο Κύρος κατέλαβε τη Βαβυλώνα, στην αρχή του 6ου π.Χ. αιώνα. Η παραγωγή κόστισε 2.000.000 δολάρια (περίπου 50 εκατομμύρια σημερινά) και μόνο οι νοικιασμένοι ελέφαντες κόστισαν 12.000 δολάρια την ημέρα.

Ο Γκρίφφιθ μαζί με τον ειδικό ντεκορατέρ του, Φρανκ Γουόρμαν, επιδόθηκαν σε ένα άνευ προηγουμένου κινητό κάθε στοιχείου της εποχής σε βιβλία ή μουσεία, το οποίο επιμελώς αντέγραψαν και κατασκευάσαν. Τα τείχη της Βαβυλώνας –όπως ακόμη διασώζονται–, ύψους 50 μέτρων, με κάθε λεπτομέρεια –και τα υαλώματα μένα τούβλα ακόμη–, κατασκευάστηκαν στην οδό Σάνσετ στο Χόλυγουντ (ως το 1925 μπορούσε κανείς να δει τα γιγάντια σετ). Όπου δεν έβρισκαν στοιχεία αντέγραψαν του ταύρους της Περούπολης, τις σκάλες και τους πυλώνες του παλατιού του Δαρείου, επίσης τους όρθιους ελέφαντες των ινδικών ναών, τέλος το δέντρο της ζωής των Ασσυρίων και κάθε λεπτομέρεια στην ενδυμασία και στον καλλωπισμό (κνώνι στο κεφάλι, κυματιστά γένια κλπ.).

Το άγαλμα του Γκιγκλαμμέ και ο θρόνος του Χακιορραμί ήταν εκεί. Αλλά ο Γκρίφφιθ δεν στάθηκε μόνο στην αρχαιολογική χρησιμοποίηση και κάθε φιλολογικό στοιχείο που προερχόταν από τη Βίβλο, τον Ηρόδοτο και τα τότε

7. -ΣΑΜΨΩΝ ΚΑΙ ΔΑΛΙΔΑ- -1950- Σκηνοθεσία: Σκόλι Ντε Μία. Η εντυπωσιακή σκηνή της καταστροφής του ναού του Δαγών, θεού των Φιλιστίων, από τον σασφάστατες οι εμπρός των μινωικών και ασυριοβαβυλωνιακών στοιχείων, δεδομένου ότι «οι Φιλιστίοι απλώς θαναζόνταν, δεν είχαν άλλη κορηφή, είναι παρμένα από μινωικά πρότυπα (δλ. πάνω δεξιά το ανάκτορο της Κνωσού). Η τερστία τοιχογραφία, στο πάνω μέρος του ναού, είναι πισίε το είδωλο του Δαγών είναι εμπνευσμένο από τα πολυάριθμαειδώλια του Μουσείου της Βαγδάτης. (Κάτω αριστερά εικόνα ειδωλίων από το Μουσείο

νεο-ανακαλυφθέντα πλακίδια της βιβλιοθήκης της Βαβυλώνας. Ό,τι ήταν δυνατό να γίνει για μια συνύπαρξη αρχαιολογικών στοιχείων και κινηματογράφου, έγινε. Όμως υπήρξε ένα πρόβλημα. Ο Κύρος δεν κατέλαβε τη Βαβυλώνα εξ εφόδου και ο κόσμος θέλει θέαμα. Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι μπήκαν από μια «κερκόπορτα» από τη μεριά του ποταμού. Όμως τελικά ο Γκρίφφιθ πάντρεψε και τα δύο κι όλοι έμειναν ευχαριστημένοι.

Οι σκηνές της επίθεσης των ανα-

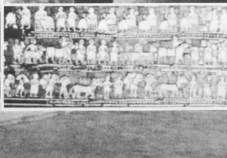
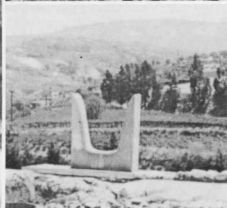
ρίθμητων κομπάρσων-Περσών με τη συνδρομή δεκάδων ελεφάντων κάτω από τα κυκλώπεια τείχη της Βαβυλώνας (με νυκτερινές ακόμη επιδρομές φωτισμένες από χιλιάδες πυρσούς) είναι ακόμη και σήμερα καθηλωτικές... Δυστυχώς η ταινία, λόγω του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, βούλιαξε στα ταμεία και ο Γκρίφφιθ σχεδόν καταστράφηκε.

Η «Μισαλλοδοξία» είχε καταλυτικές επιπτώσεις για τη μετέπειτα πορεία των ιστορικών παραγωγών.

Από τη μια πλευρά οι παραγωγές αυτές έγιναν πιο σοβαρές, ακριβές και φιλόδοξες, από την άλλη όμως υπήρξε το μεγάλο ρίσκο της αποτυχίας. Πριν από την εμφάνιση του ηχητικού κινηματογράφου εμφανίστηκαν αρκετές αξιόλογες παραγωγές (ρημίκ παλαιότερων στη συντριπτική τους πλειοψηφία), ατυχώς χωρίς μεγάλη επιτυχία στα ταμεία, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις. Η εταιρεία ΦΘΞ, σε συνεργασία με τον αποκλειστικό σκηνοθέτη της για επικές παραγωγές, Έντουαρντ Τζ. Γκόρ-

τον Σαμφών, περί το 1200 π.Χ. Ο ναός είναι ανακατασκευασμένος με κάθε δυνατή «αυθεντικότητα», πολιτικό». Ο ναός είναι χωρίς σκεπή (κατά τα πρότυπα της εποχής). Οι κολώνες και τα κέρτα, στην αντίγραφο του περιήφρου «Κανόνας της Ουρ», τον οποίον βλέπετε ενθρο σπάνια αριστερά. Τέλος, Βαγδάτης.)

τη δημιουργία της, παράγει το κολλοσιαίο έπος «Μπεν Χουρ» (1925) που κόστισε τότε 6.000.000 δολ. Σκηνοθέτης ήταν ο Φρεντ Νίμπλο και στον πρωταγωνιστικό ρόλο εμφανιζόταν ο Ραρμύον Ναβάρρο. Το έργο ήταν αποκαλυπτικό με πολλά ιστορικά στοιχεία και ανακατασκευή του Ιπποδρόμου της Ιερουσαλήμ. Ως το 1939 που παρουσιάστηκε στους κινηματογράφους το «Όσα παίρνει ο άνεμος», ήταν ένα από τα δύο πιο πετυχημένα φιλμ στις εισπράξεις στην ιστορία του κινηματογράφου.

Η Παραμόντ, σε συνεργασία με τον άνθρωπο που έμελλε να επηρεάσει την παραγωγή των επικών παραγωγών όσο κανείς άλλος, τον μεγάλο Σέσιλ Ντε Μιλ, γυρίζει το 1923 τις «10 Εντολές».

Ο Ντε Μιλ έστειλε το βοηθό του, Φλόρενς Μήχαν, να περιοδεύσει στην Αίγυπτο, Παλαιστίνη, Συρία, Ινδία, Σιάμ, Βιρμανία, Περσία, Κίνα και... Ιαπωνία, να συγκεντρώσει οτιδήποτε θύμιζε ανατολή, από όπλα, κουτούμια, κοσμήματα κλπ. μέχρι και σανδάλια. Ταυτόχρονα παράγγειλε να κατασκευαστούν 300 πολεμικά άρματα, τη μεγαλύτερη παραγωγή από την εποχή των Φαραώ! Οι καβγάδες με τον πρόεδρο της Παραμόντ, Αντόλφ Ζούκορ, ήταν ομηρικοί και επαναλαμβάνονταν στο μέλλον κάθε φορά που ο Ντε Μιλ θα έκανε ιστορική παραγωγή. Τα ταμεία γέμιζαν ασφυκτικά καθώς ο κόσμος μάθαινε για τις χιλιάδες κομπάρσους που έφθυναν από τη λεωφόρο των σφιγγών προς την ελευθερία, για τις ληψεις από αέρα, για το θαύμα της θάλασσας που χώριζε στα δύο κλπ. κλπ. Ο Ντε Μιλ αναγνωρίστηκε ως ο μόνος σκηνοθέτης -τουλάχιστον ως τη δεκαετία του '60- που ο κόσμος γνώριζε και ήγνανε για χάρη του στις ταινίες και όχι για χάρη των σταρ-ηθοποιών...

Ο Ντε Μιλ το 1927, σε μια προσπάθειά του να ανεξαρτητοποιηθεί από την Παραμόντ, γύρισε το «Βασιλεύς των Βασιλέων».

Με 2,5 εκατομμύρια δολάρια, πρωτοφανείς τεχνικές, πλούσιο και θέαμα (η Μαρία Μαγδαληνή έχει ένα άρμα που το έσερναν ζέβρες αντί για άλογα), ήταν επίμονο, από τα εγκαίνια ήδη της ταινίας στο εγκαίνιασθεν «Ταινιζή Θάητερ», να έχει τεράστια εισπρακτική επιτυχία και μέχρι σήμερα να θεωρείται το έργο που είδαν οι περισσότεροι άνθρωποι στον κόσμο. Ακόμη και στις ιεραποστολές οι ανώφελοιστοί Ασιάτες

ντος, και τη ντίβα Θέντα Μπράν, γυρίζει: το 1917 «Κλεοπάτρα», 1918 «Σαλώμη», 1921 «Η βασίλισσα του Σαββά», 1922 «Νέρων» και 1923 «Τσοπάνος βασιλιάς». Οι «Κλεοπάτρα» και «Σαλώμη» έχουν όλα τα γνωστά κλισέ χωρίς όμως προσοχή στην αυθεντικότητα. Ο κόσμος ήθελε να δει... σεξ, δηλαδή ημιδιάφανα φορέματα και προκλητικές, για την εποχή, πόζες. Στην «Κλεοπάτρα» η Θέντα Μπράν φορά 20 διαφορετικά φορέματα! Τα υπόλοιπα έργα ήταν κι αυτά απλώς για λαϊκή κατανά-

λωση.

Ο Αλεξάντερ Κόρντα γύρισε επίσης τρία ιστορικά έργα. Το «Άβε Σήζαρ» το 1919 στην Ουγγαρία, το «Σαμφών και Δαλιδά» το 1922 στην Αυστρία, και «Η ιδιωτική ζωή της Ελένης της Τροίας» το 1927 στις ΗΠΑ. Όλα είχαν μέτρια επιτυχία σε όλους τους τομείς. Οι ανερχόμενες αμερικανικές εταιρείες Μέτρο Γκόλντγουιν Μάγιερ, Γουάρνερ, και Παραμόντ συνεχίζουν την αμερικανική παράδοση σε ιστορικές παραγωγές.

Η Μ.Γ.Μ., δύο χρόνια μόλις μετά

Επίδειξη του αυτοκράτορα Νέρωνα.

και Μαύροι Χριστιανοί κατανοούσαν το πρόσωπο του Ιησού μέσω της ταινίας του Ντε Μιλ. Πέρα από κάθε αμφιβολία, η ταινία είναι αριστούργημα κινηματογραφικής τεχνικής.

Λίγα ακόμη αξιολογήσιμα έργα γυρίστηκαν πριν από την καθιέρωση του ήχου στις ταινίες. Επιγραμματικά ήταν: Από την Ιταλία το 1923 η μεγαλοπρεπής παραγωγή «Μεσαλίνα» του Γκουαζόνι, το «Κβο Βάντις» το 1925 του Αμπρόσιο και το ρημίκ «Οι τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» (1926) του Αμλέτο Παλέρι. Από άλλες χώρες, το 1922 «Οι έρωτες του Φαραώ» του Ερνστ Λούμπιτς, το «I.N.R.I.» το 1923 και «Εβδομάς Παθών» το 1924.

Τέλος, η περίοδος του θωβού κλείνει με το έργο της Γουάνερ «Η Κιβωτός του Νώε» σε σκηνοθεσία Μάικλ Κερτίτζ (1929), στα γυρίσματα του οποίου πνίγηκαν άνθρωποι, όταν χρησιμοποιήθηκαν τόννοι νερού στη σκηνή του κατακλιτισμού!

Μέρος 2ο - Ο ηχητικός κινηματογράφος

Η εμφάνιση του ηχητικού κινηματογράφου, το 1927, υπήρξε αφορμή για ένα προσωρινό σταμάτημα σε κάθε είδους επισκοπική παραγωγή.

Τα βαθύτερα αίτια ήταν όμως οι συχνές οικονομικές αποτυχίες των υπερπαραγωγών, με αποκορύφωμα το πρόσφατο παράδειγμα της ταινίας, «Οι Τελευταίες Ημέρες της Πομπηίας» (1926) που κόστισε 7 εκατομμύρια λιρέτες της εποχής εκείνης και λόγω της παταγώδους αποτυχίας της ειρωνικά ονομαζόταν «Οι Τελευταίες Ημέρες του Ιταλικού Κινηματογράφου»...

Η «Κιβωτός του Νώε», θωβή με ηχητική επένδυση (1929), και η, επίσης θωβή με ηχητική επένδυση, «Μπεν Χουρ» το 1931 δεν είχαν καμιά επιτυχία.

Το καινούργιο αγαπημένο είδος του Κινηματογράφου ήταν πλέον τα Μιούζικαλς.

Η πρώτη δειλή ηχητική παραγωγή ήταν το «Ελένη, η βασίλισσα της Σπάρτης», το 1931, από την εταιρεία ΙΤΑΛΑ που είχε μετακομίσει πρόσφατα από την Ιταλία στο Χόλυγουντ. Ατύχησε η παραγωγή όπως ατύχησε και η εταιρεία. Το 1934 ο Σεσίλ Ντε Μιλ, από τους ελθίστους σκηνοθέτες του θωβού που επέζησαν και μεγαλοούργησαν στον ηχητικό, ο κατ' εξο-

χήν λάτρης των ιστορικών παραγωγών, μετά από τρομερούς καθυστερήσεις με τον πρόεδρο Α. Ζούκορ της Παραμόντιν, γυρίζει, με περιορισμένα έξοδα, το 1932 «Το Σημείο του Σταυρού» και το 1934 την «Κλεοπάτρα», που ήταν εντυπωσιακά και είχαν επιτυχία.

Το 1935 η Ραντίο Κέιθ Ορφέουμ γυρίζει το αξιολογό ηχητικό ρημίκ «Οι τελευταίες ημέρες της Πομπηίας» και το 1937 στην Ιταλία προβάλλεται το πομπώδες «Σκιπίων ο Αφρικανός», προπαγανδιστική επική παραγωγή επηρεασμένη, αν όχι εμπνευσμένη, από το ρασιστικό πνεύμα της εποχής. Η Αγγλία, αμέσως μετά τον πόλεμο, το 1945, παρουσιάζει την πρώτη έγχρωμη-ηχητική υπερπαραγωγή (τη μεγαλύτερη που έχει γυριστεί στην Αγγλία) «Καίσαρ και Κλεοπάτρα», που δυστυχώς έχει πολλούς αναρχισμούς και, το κυριότερο, ένα θεατρικό κωμικό διάλογο στο δεκτικό πνεύμα του Μπέρναρ Σω.

Το 1949 θεωρείται η απαρχή της αναβίωσης των ιστορικών παραγωγών του νεότερου ηχητικού και έγχρωμου κινηματογράφου.

Τον ίδιο χρόνο προβάλλονται η «Φαβιόλα», ένα φιλμ στα πρότυπα των θωβών υπερπαραγωγών, και το βρυλλικό «Σαμψών και Δαλιλά» του Σεσίλ Ντε Μιλ που έκανε πάταγο στα ταμεία.

Η Μέτρο Γκόλντνούν Μάγιερ το 1951 αντεπιτίθεται με το ανυπερβλητό «Κβο Βάντις», που με τη σειρά του απέφερε τεράστια κέρδη.

Οι υπόλοιπες εταιρείες του Χόλυγουντ ετοιμάζουν τη δική τους αντιπθεση.

Η 20-Σέντσουρι Φοξ το 1953 παρουσιάζει το πρώτο σινεμασκόπ φιλμ στην ιστορία του Κινηματογράφου, «Ο Χιτών».

Ακολουθεί ένας καταγισμός ιστορικοεπικών παραγωγών όπου ξεχωρίζουν:

1956 «Οι 10 Εντολές», «το επικό φιλμ»,

1959 «Μπεν Χουρ», «το επικό αριστούργημα»,

1965 «Κλεοπάτρα», «το επικό υπερθέαμα».

Φυσικά ο ιστορικός κινηματογράφος έχει τη μερίδα του στην επιτυχία, τις τιμές και τις δόξες της 7ης τέχνης:

Τα φιλμ «10 Εντολές» (1956), «Μπεν Χουρ» (1959), «Κλεοπάτρα» (1963), «Ο Χιτών» (1953), «Η Βίβλος» (1966), «Σπάρτακος» (1960), «Κβο Βάντις» (1951) έχουν συνολικά κερδίσει πάνω από 30 Όσκαρ όλων των ειδών και θεω-

ρούνται μέσα στα 100 πιο κερδοφόρα φιλμ όλων των εποχών.

Μεγάλοι και διάσημοι σκηνοθέτες έχουν ασχοληθεί με τα ιστορικά φιλμ, όπως: Σέρτζιο Λεόνε, Σεσίλ Ντε Μιλ, Βίτοριο Κοταφάβι, Άντονι Μαν, Μάριο Μπάρρα, Ρίτσαρντ Φλέιτσερ, Σέρτζιο Κορμπούσι, Φίλιπ Σάφνερ, Φεντερίκο Φελίνι, Σάμουελ Μπρόνσον, Πιέρ Π. Παζολίνι, Κινγκ Βίνστον, Ραούλ Γουάλς, Χ. Χάουκς, Π. Φρανσέσκι, Στάνλεϊ Κιούμπρικ κ.ά. Επίσης ηθοποιοί παγκοσμίου κύρους, όπως:

Τσάρλτον Ηστον, Βίκτωρ Ματσιούρ, Ερνέστ Μπρονγκάνι, Κλωντέτ Κολμπερ, Πήτερ Ουστίβου, Χέντυ Λαμάρ, Γουλι Μπρίνερ, Βίβιαν Λίβ, Άντονι Κουήν, Σουζάν και Ρίτα Χέλυγουερβ, Σοφία Λόρεν, Ρεξ Χάρισον, Τζωρτζ Σκοτ, Λώρενς Ολίβιε, Ελίζαμπετ Τέπλορ, Ρίτσαρντ Μπάρτον κ.ά. Διάσημοι μουσικοσυνθέτες δημιουργήσαν απαράμιλλη μουσική σκορ, που μας «μεταφέρουν» μοναδικά στο κλίμα της αρχαίας εποχής.

Επιγραμματικά αναφέρουμε τους Έλιμερ Γουεζντιάν, Μίκλος Ρόζα, Φρανς Μπερνσταν, Άλφρεντ Νιούμαν, Άλεξ Νορκ κ.ά.

Ο ηχητικός εποικός κινηματογράφος έχει οριστικά αλλάξει στυλ

9. Ο ΑΙΓΥΠΤΙΟΣ - 1954- Σκηνοθεσία: Μάικλ Κερτίτζ. «επειρικός» φεραυ Αχενχάτον ή Αμενχότεπ ο Δ' (Μάικλ το Μουσείο του Καίρου (φωτογραφία κάπως αριστερά), αποτελείουν πιστό αντίγραφο αρχαίων αποδείξεων, εκείνου της Νεφερούτι που βρίσκεται στο Μουσείο του μένα από αυθεντικά σχέδια. Οι έντολές πάνω από τα διακριτικά στο βάθος, αποτελείουν ακριβή αντίγραφα

88. «ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ» – 1953 – Σκηνοθεσία: Τζ. Μάνκεβιτς. Ο Μάρλον Μπράντο ως Μάρκος Αντώνιος.

Εδώ έχουμε μια από τις πιο πιστές αναπαραστάσεις της αίθουσας του θρόνου των φαραώ, που κόστισε περίπου 50 εκατ. δρχμές. Στο θρόνο κάθεται ο Γουαϊλντγκ. Φορά το διπλό στέμμα της Άνω και Κάτω Αιγύπτου και κάθεται σε ξύλινο επιζωγραφισμένο θρόνο, παρόμοιο με εκείνον που εκτίθεται Μπροστά από το φαραώ γονατιστός είναι ο Χορεμχέμπ (Βίκτωρ Μασσούρ) του οποίου τα σανδάλια, με κορδόνια που δένουν στον αστραγάλο. Πίσω του, ορθός, βρίσκεται ο Σινουέ (Έντμοντ Πάρντοου). Δεξιά του φαραώ κάθεται η βασίλισσα Νεφερτίτη της οποίας το στέμμα είναι αντίγραφο Βελοκίνου. Στα αριστερά του φαραώ κάθονται η μητέρα του Τσία και η αδελφή του Βακετσίμω (Τζον Τζένεο) που φορούν και οι δύο ρούχα αντιγράφο-κεφάλια των πρωταγωνιστών, οι τοιχογραφίες, οι μαύροι σκλάβοι από τη Νουβία, ακόμα και η κολόνα με την επιστεφή ανθύου λώτου, που μόλις προτύπων της εποχής.

έναντι του θωβού. Τα ιστορικά γεγονότα έχουν πλέον ντυθεί με τις φιλοδοξίες, ανησυχίες, ελπίδες και φαντασιώσεις των ανθρώπων του 20ού αιώνα.

Το κύριο μέλημα των παραγωγών δεν είναι η ιστορική «απομίμηση» αλλά ουσιαστικά η «επιανεμηνία» των γεγονότων με κινηματογραφικό τρόπο.

Σχεδιάσθηκαν βασικά για να τέρπουν αλλά ταυτόχρονα και να διδάσκουν προσφέροντας μια ηθική ανύψωση. Στη σχέση καλού-κακού πάντα προάγεται το καλό. Τέλος οι ηθοποιοί δεν καλούνται να μιμηθούν το πρότυπο αλλά με το χάρισμά τους να μας κάνουν κοινωνούς των βιωμάτων του προτύπου.

Το θέαμα όμως ήταν πάντοτε η βασική συνταγή.

Μετά το τέλος της δεκαετίας του '70 το είδος των ιστορικο-επικών παραγωγών εγκαταλείφθηκε οριστικά από τον κινηματογράφο, αν και sporadικά παρουσιάστηκαν φιλόδοξες τηλεοπτικές παραγωγές.

Η Βίβλος (The Bible, La Bibbia)

1966 - Χρμ. - 174 λεπτά - 20th Century Fox - Σκηνοθεσία: Τζων Χιούστον. Ηθοποιοί: Ρίτσαρντ Χάρρις, Στέφεν Βόνιτ, Τζωρτζ Σκοτ, Άβα Γκάρνερ, Πήτερ Ο' Τουλ, Τζων Χιούστον, Μάικλ Παρκς, Ούλα Μπέργκριτ.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Βρισκόμαστε στη χαράγγη του ανθρώπινου γένους, του Homo sapiens. Η παραγωγή καλύπτει τα γεγονότα του κήπου της Εδέμ, τη δίηψη του Νώε, του Κατακλισμού, του πύργου της Βαβέλ και την ιστορία των Αβραάμ - Λωτ, Σόδομα - Γόμορρα. Το να υπεισέλθουμε στην ιστορική αξιολόγηση των γεγονότων θα ήταν μάλλον άστοχο, η λεγομένη «Βιβλική Αρχαιολογία» έχει ριζεί πολύ φως σ' αυτά. Βασικές πηγές του φιλμ είναι το Βιβλίο της Γενέσεως, στη Βίβλο, με ταυτόχρονη, έμμεση αναφορά στην πρώτη παγκοσμίως γνωστή κοσμική ιστορία (γράφτηκε το 2170 π.Χ.), το περίφημο πρίσμα του Weld που αναφέρεται την Εδέμ (Εριδού), τον Αδάμ (Αδάπα) κλπ. Αξιόλογη πηγή είναι και το βαβυλωνιακό έπος του Γκιλγκαμές με σαφή αναφορά στο Νώε (Ουσταπιτιμ) και τον κατακλισμό.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡ-

96. «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ» - 1956- Σκηνοθεσία: Ρομπερτ Ροσσέν. Ίσως η πιο πιστή ιστορικά και ξανθός για τις ανάγκες της ταινίας, στο ρόλο του Φιλίππου ο φρέντρικ Μαρτς. Δεξιά η σκηνή από την χαικό νας (της Ιταλίας) (βλ. πάνω δεξιά). Στο φιλμ περιλαμβάνεται και μια μοναδική σκηνή εγχρω-

ΜΟΓΗ: Πάρα πολλά έργα βασίζονται σε μπεστ σέλλερς, όπως το «Μπεν Χουρ» ή το «Όσα παίρνει ο άνεμος». Η ταινία αυτή, όπως υποδηλώνει και ο τίτλος της, βασίζεται στο μεγαλύτερο όλων των μπεστ σέλλερς. Είναι απαιτηλό όμως να νομίζουμε ότι αναφέρεται σε όλη τη Βίβλο. Απλώς κάνει κινηματογραφική μεταφορά των πρώτων 22 κεφαλαίων της Γενέσεως. Αρχικός σκοπός ήταν να γυριστούν έξι φιλμς των 3-4 ωρών, καλύπτοντας όλη τη Βίβλο, αλλά η ιδέα εγκαταλείφθηκε από τον παραγωγό Μτίνο Ντε Λαουρέντις, μολονότι «Η Βίβλος» πέτυχε στα ταμεία. Η όλη παραγωγή χωρίζεται σε 4 ενότητες (Αδάμ - Εδέμ, Νώε - Κατακλισμός, Βαβέλ και Αβραάμ - Λωτ - Σόδομα Γόμορρα) και έχει αποδοθεί με αφηγηματικό, διδακτικό στυλ στα πλαίσια μιας απλής ιδιοφυούς σκηνοθεσίας με ευρηματικότητα. Το αξιόλογο σενάριο είναι του Κρίστοφορ Φράι (Βαραθβάς) σε συνεργασία με πολλούς επιφανείς θεολόγους. Την αφήγηση κάνει ο Τζων Χιούστον. Το έργο αρχίζει με τεράστια άδεια οθόνη (70 mm)

στην οποία το υποτιθέμενο χάος παίρνει σιγά σιγά μορφή, ενώ ακούγεται ο αφηγητής που διαβάζει τα πρώτα χωρία της Βίβλου και «εισβάλλει» η καθλωτική μουσική επένδυση του Τσορίο Μάιουζούμι. Ακολουθούν υπέροχες σκηνές από τοπία της Βορείου και Νοτίου Αμερικής, των νησιών Γκαλαπάγκος και της Ισλανδίας. Στη συνέχεια η ταινία ακολουθεί πιστά το κείμενο της Γενέσεως. Στη σκηνή της Κιβωτού έχουν χρησιμοποιηθεί με επιτυχία 270 ζώα (όλων των ειδών) συγκεκριμένα από τους ζωολογικούς κήπους της Ευρώπης. Τον χαρακτήρα του αποίκου και χωρατατζή Νώε υποδύεται ο ίδιος ο σκηνοθέτης.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Είναι δύσκολο και παρακινδυνευμένο να μιλάμε για ιστορική αυθεντικότητα και ρεαλισμό σε ταινίες με αναφορές στη δημιουργία και τις πρώτες μέρες του ανθρώπινου γένους αλλά υπάρχουν μερικά στοιχεία με αναφορά στη τέχνη: Ο Αδάμ παρουσιάζεται ως «αντί-

αρχαιολογικά παραγωγή του κινηματογράφου (...). Στο ρόλο του Αλέξανδρου ο Ρίτσαρντ Μπάρτον, αναπαράσταση του παλατιού του Φιλίππου, στη Μακεδονία. Οι κολόνες έχουν αντιγραφεί από αρχαία αναπαράστασης της Ακρόπολης με τον Παρθενώνα.

να περιγράψει τον αγώνα των πρωτοπλάστων για επιβίωση μετά την πτώση.

Η Κιβωτός του Νώε (Noah's Ark)

1929 - 59-Α/Μ-90 λεπτά - Warner Bros. Σκηνοθεσία: Μάικλ Κερτίτζ. Έχει εμπνευσθεί από τα κεφάλαια 6, 7, 8, 9 της Γενέσεως που περιγράφουν την ιστορία του Νώε. Κατά το γύρισμα της ταινίας χρησιμοποιήθηκαν τεράστιο όγκο νερού για ρεαλιστική απόδοση του κλίματος του κατακλυσμού με αποτέλεσμα να πνιγούν μερικοί κομπάρσοι...

Περιέχεται εντυπωσιακή αναπαράσταση του ναού του Χαντράς και οι ιερείς φορούν αυθεντικά βαβυλωνιακά κοστούμια ακριβώς όπως αναπαριστάνται στην κορυφή της στήλης του Χαμουραμί (στο Λούβρο).

Η ταινία το 1959 επανακυκλοφόρησε με ηχητική επένδυση και διάλογο - αφήγηση. (Δεν πρέπει να συγχέεται με την ομώνυμη παραγωγή του ίδιου χρόνου σε σκηνοθεσία Μπιλ Τζάστις, παραγωγή των Ντίανει Στούντιος.)

Σόδομα και Γόμορρα (Sodom and Gomorrah)

1963 - Χρμ. - 155 λεπτά - 20 Century Fox. Σκηνοθεσία: Ρόμπερτ Άλντριτζ.

Η γνωστή αφήγηση του 19ου κ.φ. της Γενέσεως μεταποιημένη σε κωμικοτραγικό σημείο. Ενώ αρχίζει με την κλασική ιστορία όπου ο Λωτ, η γυναίκα του και οι κόρες του κατοικούν στα Σόδομα, εξελίσσεται σε μια έναν προηγούμενο σον όπερα κατά την οποία ο Λωτ (Στίουαρτ Γκρέητξερ) ερωτεύεται τη βασίλισσα Μπέρα (Ανούκ Αίμ) και η κόρη του Λωτ τον αδελφό της, Η αμαρτία δε των Σοδόμων κατά την ταινία ήταν η... δουλεία.

Μερικές θεαματικές σκηνές δυστυχώς δεν μπορούν να σώσουν την ιταλική αυτή παραγωγή που απενγνωσμένα προσπαθεί να μιμηθεί το Χόλλυγουντ.

Οι πατριάρχες της Βίβλου (The patriarchs of the Bible)

1963 - Χρμ. - 99 λεπτά - Ιταλία. Σκηνοθεσία: Μαρτσέλο Μπάλτι.

γραφο» των έργων του γλύπτη Γιάκομο Μανζού. Το δένδρο της «γνώσεως του καλού και του κακού» είναι αντίγραφο του ομοίου της Βαβυλωνιακής μυθολογίας που εμφανίζεται σε πολλές τοιχογραφίες. Ο πύργος της Βαβέλ αποτελεί πετυχημένη αναπαράσταση του ναού του Μαρδοκ στη Βαβυλώνα στα πρότυπα των ziggurat. Ο κατακλυσμός βασιλεύει στις υδάτινες απεικονίσεις του Ντα Βίντσι, παρουσιάζοντας παρόμοιες κινήσεις και φωσσοκίσεις.

Ο Νεμρόειδ είναι ντυμένος σύμφωνα με τον Ουρ-Ναμού (δυναστεία Ακκάδων - στήλη Ουρ Ναμού, μουσείο Πανεπ. Φιλαδέλφειας, ΗΠΑ) και ο Αβραάμ έχει ως πρότυπο τον Λάμιτζ Μάρι, βασιλιά της Μόρι στην Ουρ των Χαλδαιών (Μουσείο Βαγδάτης, Πανεπ. Σικάγου, ΗΠΑ).

Το κλίμα της αγροτικής ζωής, σε σκηνές, έχει αποδοθεί γλαφυρά και πιστικά στα πρότυπα της σημερινής ζωής των Βεδουϊνών, που ελάχιστα θα έχει αλλάξει από εκείνη την εποχή.

Τέλος, υπάρχει μια σημαντική

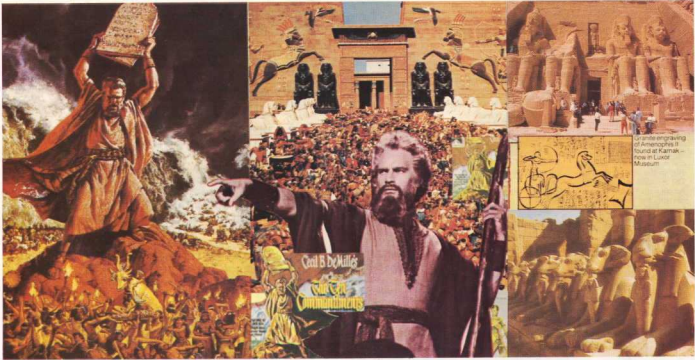
ιστορική(,) ανακρίβεια στο ότι ο Αβραάμ έβαλε φωτιά στις ουρές από 150 αλεπούδες, οι οποίες έσπειραν τον πανικό στο στρατόπεδο των 5 βασιλιάδων που ήταν εχθροί του και είχαν συλλάβει τον Λωτ. Η αναφορά προέρχεται από τους «Κριτές» (15:4) και ανάγεται στον Σαμψών.

Αδάμ και Εύα (Adan y Eva)

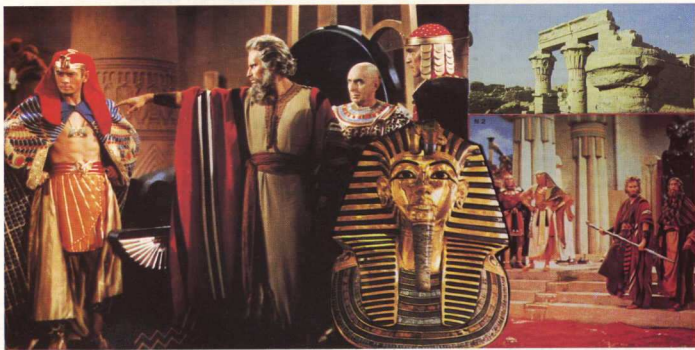
1956 - Χρμ. - 96 λεπτά - Μεξικό. Σκηνοθεσία: Αλμπέρτ Γκατ.

Μια συνήθης ανακρίβεια στα φιλμ που αναφέρονται στους πρώτους ανθρώπους είναι το γεγονός ότι τους παρουσιάζουν ξανθούς και κατά κανόνα με γαλάζια μάτια σύμφωνα με τα πρότυπα της αρείας γλής.

Είναι σχεδόν αίγιορο ότι οι πρώτοι άνθρωποι ήταν μελαγχρόνοι και με σκούρο δέρμα, πράγμα που πλήρως αξιοποιεί η παρούσα ταινία, χρησιμοποιώντας Μεξικανούς ηθοποιούς. Το περίεργο είναι ότι δεν υπάρχει καθόλου διάλογος στο φιλμ. Παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον, προσπαθώντας

10. «ΟΙ 10 ΕΝΤΟΑΕΣ» -1956- Σκηνοθεσία: Σοσίλ Ντε Μιλ. Αριστερά: Ο Μωυσής (Τσάρλτον Ήστον), σε μια στιγμή αγανάκτησης, ετοιμάζεται να καταστρέψει τις δελτούς. Στο βάθος το εκκλησιακό σκηνικό του σχίσματος της Ερυθρής Θάλασσας, εμπρός ο Χρυσός Μόσχος. Κέντρο: Ο Μωυσής, «αντίγραφο» του ομώνυμου αγάλματος του Μιχαήλ Αγγέλου στη Ρώμη, μπροστά από τη σκηνή της εξέδου. Ο κεντρικός πυλώνας είναι αντίγραφο του ναού του Πρου στο Ένφρον. Τα τέσσερα κολλοσσιαία αγάλματα, δύο δεξιά, δύο αριστερά, είναι αντίγραφα από το ναό του Ραμοή στο Άμπου Σιμπέλ (βλ. δεξιά επάνω). Τα πολεμικά όπλα πίσω από τα αγάλματα του Ραμοή είναι αντίγραφο από το όπλο του Αμένοφ Β΄, που βρέθηκε οκτώμιλι στο Καρνάκ και φυλάσσεται στο Μουσείο του Λούβρου (βλ. δεξιά κέντρο). Η λεωφόρος των Σφιγγών είναι εμπνευσμένη από τη Λεωφόρο των Κριών (δεξιά κάτω). Τέλος, οι δυο γύτες δεξιά και αριστερά πάνω από τον πυλώνα είναι η βελ Νεκχεμπί.

11. «ΟΙ 10 ΕΝΤΟΑΕΣ» -1956- Σκηνοθεσία: Σοσίλ Ντε Μιλ. Αριστερά: Σκηνή από τη σύγκρουση μεταξύ Μωυσή (Τσάρλτον Ήστον) και Ραμοή (Τσιούλ Μπρένερ). Ο Ραμοής φορά το στέμμα, γνωστό ως «νεμές», με την κόμρα στο μέσο του μετώπου, αντίγραφο του αντίστοιχου του Τουταγχαμών (βλ. κέντρο). Στο Ραμοή λείπει το ψεύτικο γένι - που έχει το γλυπτό. Ο ιερέας, πίσω από το Μωυσή, έχει, όπως ήταν τότε η συνήθεια, ξυρισμένο κεφάλι και στο λαιμό φορά το «σνγκ». Δεξιά: Σκηνή του θαύματος όπου ο Μωυσής μετατρέπει τα νερά του Νείλου σε αίμα. Το γεγονός λαμβάνει χώρα στο ναό του Αμμων, αγάλμα του οποίου διακρίνεται στο βάθος δεξιά της φωτογραφίας (ανθρώπινο σώμα με κεφαλή κριού). Οι κολόνες είναι ρυθμό «παπίρου» (βλ. δεξιά επάνω) του ναού του Καρ ελ Ζιάν.

12. «ΜΠΕΝ ΧΟΥΡ» -1959- Σκηνοθεσία: Γουίλιαμ Γουάιλερ. Σκηνή από την αναπαράσταση του Ρωμαϊκού θριάμβου. Στο βάθος απλώνεται σε όλο της το μεγαλείο –σε αναπαράσταση– η Ρώμη.

13. «ΜΠΕΝ ΧΟΥΡ» -1959- Σκηνοθεσία: Γουίλιαμ Γουάιλερ. Σκηνή από τις αρματοδρομίες σε μια μοναδική σε δύναμη και πιστότητα αναπαράσταση του ιπποδρόμου της Ιερουσαλήμ, περίπου στα 33 μ.Χ.

Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του (Joseph and his brothers)

1962 - Χρμ. - 103 λεπτά - Ιταλία. Σκηνοθεσία: Τρίβικ Ρέππερ. Καλογυρισμένες παραγωγές βασισμένες στη γνωστή ιστορία του Ιωσήφ (Γένεση, 22-24 κεφ.). Ατυχώς μερικά κενά και ανακριβείς ιστορικές και αρχαιολογικές, που σφειλονται κατά κανόνα στην υπερβολική φαντασία των σκηνοθετών, μειώνουν την αξία των παραγωγών αυτών.

Οι 10 Εντολές (The 10 Commandments)

1956 - Χρμ. - 221 λεπτά - Παραμπόν. Σκηνοθεσία: Σεσίλ Μπ. Ντε Μιλ.

Ηθοποιοί: Τσάρλτον Ήστον, Γιουλ Μπράνερ, Άν Μπάξτερ, Έντουαρντ Ρόμπινσον, Υθόν Ντε Κάρλο, Τζων Ντέρεκ, Τζούντιβ Άντερσον, Τζούλια Φαϊν, Σέντριβ Χάρντγουϊκ, Βίνοςτ Πράις, Ντένβιντ Καραντάν, Χ. Γουίλκοξον. 1 Όσκαρ: Όσκαρ Ειδικών Εμφέδ στον Τζων Φούλτον.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Βρισκόμαστε στην Αρχαία Αίγυπτο (περί το 1450 π.Χ.), στα μέσα της 18ης Δυναστείας. Ένας υιοθετημένος πρίγκιπας της Αιγύπτου εξορίζεται στην έρημο του Σινά όπου έχει την προσωπική αποκάλυψη του ενός Θεού. Επιστρέφει στην Αίγυπτο και «εν μέσω τεράτων και σημειών» ελευθερώνει το λαό του Ισραήλ που μαζί με άλλους είναι δούλος των Φαραώ. Ο προφήτης του Θεού είναι ακόμη σήμερα σεβαστός από Χριστιανούς, Ιουδαίους και Μουσουλμάνους. Ο ιστορικός καμβάς είναι ο εξής: Στην κοσμοκράτειρα Αίγυπτο έχουν συγκεντρωθεί δούλοι από πολλά έθνη. (Σαφής απόδειξη είναι οι τοιχογραφίες στον τάφο του Ρεχμίερ, πρωθυπουργού επί 18ης δυναστείας, που αποκαλύφθηκε από τον Π. Α. Νιούμπερ.) Ο Φαραώ Ραμσήσ Α΄, φοβούμενος εξέγερση από τους συνεχώς πληθύνοντες δούλους, ορίζει να φονεύονται τα νεογέννητα αρσενικά τους. Επί βασιλείας του Σεθ Α΄ μια Εβραία θάζει το παιδί της σε ένα καλάθι και το αφήνει στο Νείλο. Η χήρα αδελφή του Φαραώ, Βιθιά, βρίσκει το μωρό και το υιοθετεί ονομαζόντάς το Μωσήφ. (Μωσήφ = Παίδι, όπως π.χ. Τούμπμοις, Αχμοστή). Καθώς μεγαλώ-

νει ο Μωσήφ, αποκαλύπτεται η ταυτότητά του και καταφεύγει στο Σινά. Επιστρέφοντας μετά από 40 χρόνια βρίσκεται αντιμέτωπος με το νέο Φαραώ Ραμσή Β΄ που έχει μεγαλομανία και κατασκευάζει πόλεις και κτίρια. Η φυλή του Μωσήφ εργάζεται χιτώντας τις πόλεις Πιθώμ και Ραμεσσή. (Η Ραμεσσή αποκαλύφθηκε από τον Ρ. Μόντετ το 1929 επάνω στα ερείπια της πόλης Άβαρις και ονομαζόταν Πι-Ραμεσσή-Μερι-Αμμών.)

Ακολουθεί η έξοδος των Ισραηλιτών και η πορεία τους για τη γη του Ισραήλ. (Η γρανιτική στήλη του Μενεφθά, 1220 π.Χ., στον 27 στίχο ρητά αναφέρει τον Ισραήλ.) Η ταβίρα, εκτός των στοιχείων από τη Βίβλο (Έξοδος - Αριθμοί) και τις αρχαιολογικές ανακαλύψεις, στηρίχθηκε στα γραπτά των Φιλών, Ιώσηπου και Ευσεβίου όπως και στις νουβέλες «Επί πτερόφων αετών» του G. E. Southon, «Στήλη Πυρός» του J. H. Ingraham και «Ο πρίγκιπας της Αιγύπτου» του D. C. Wilson.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ: Πρόκειται για επικό κινηματογραφικό επίτευγμα. Ο Ντε Μιλ δαπάνησε το κολοσσιαίο ποσό των 13,5 εκατομ. δολαρίων (150 εκατομ. δολ. σημερινά) και χρειάστηκε 3 χρόνια για να φέρει εις πέρας την όλη παραγωγή. Μαζί του συνεργάστηκε ολόκληρο επιτελείο βοηθών σκηνοθετών, σεναριογράφων, συμβούλων κλπ. Αρχηγός κάμερας ήταν ο Άλβουτ Γκρηνγκ που πρόσφατα τιμήθηκε με βραβείο Όσκαρ (Shane). Την ευθύνη της λεπτομερούς ιστορικής έρευνας είχε ο Χένρυ Νοερλίγκερ.

Το Φθινόπωρο του 1953 οι Χαλ Περέρια και Γουάλτερ Τάιλερ (Art Directors) φθάνουν στην Αίγυπτο και με τη βοήθεια 2.000 εργατών αρχίζουν, στην περιοχή Μπεν Γιουσέφ, την «ανακατασκευή» της πρωτεύουσας των Φαραώ. Εν τω μεταξύ στα στούντιο της Παράμουντ αρχίζει εξονυχιστική μελέτη και κατασκευή ενδυμάτων, επίπλων, όπλων, αγαλμάτων, κοσμημάτων, όλα ακριβέστατα αντίγραφα των ήδη υπαρχόντων σε μουσεία και τοιχογραφίες. Τον Οκτώβριο του 1954 ο ίδιος ο Ντε Μιλ με τεράστιο συνεργείο πηγαίνει στην Αίγυπτο και στη συνέχεια στο Σινά, όπου αρχίζουν οι λήψεις. 12.000 κομπάρσοι και 15.000 ζώα χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τη σκηνή της εξόδου. Η κίνηση

του πλήθους κάλυπτε έκταση 6 χιλιομέτρων. Κάτω από τα γιγάντια οστ, ύψους 20 μέτρων, αναπαριστούν κατά τον ρεαλιστικότερο δυνατό τρόπο η ζωή στην αρχαία Αίγυπτο.

Μετά τα γυρίσματα χρειάστηκαν 7 μήνες, με 18 ώρες ημερησίας εργασίας, για το μοντάζ της ταινίας. Ταυτόχρονα ο Τζων Φούλτον, κάνοντας χρήση 360.000 γαλιονιών νερού, «αναπαρίστανε» το «οχίσμο» της Ερυθράς Θάλασσας, μια από τις εκπληκτικότερες σκηνές στην ιστορία του κινηματογράφου.

Η ταινία, από την πρώτη κιόλας παγκόσμια προβολή της, ήταν μέσα στις 10 πιο κερδοφόρες στην ιστορία του κινηματογράφου: 40 εκατομ. δολ. το 1956.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Κάθε δυνατή πληροφορία μελετήθηκε, αναλύθηκε και χρησιμοποιήθηκε από επιτελείο ειδικών αρχαιολόγων και ιστορικών. Ο Χένρυ Νοερλίγκερ με το συνεργείο του επί σειρά ετών καταγράψαν και ανακατασκεύασαν τα στοιχεία. Το τμήμα αρχαιολογικών στον Λούβρο, το Μητροπολιτικό μουσείο Τέχνης της Ν. Υόρκης και το Ινστιτούτο Ανατολικών Μελετών του Σικάγο συμμετείχαν, δίνοντας κάθε δυνατή διευκρίνιση.

Κάθε πίνακας της Αναγέννησης, σχετικός με το θέμα, μελετήθηκε επιμελώς και το όλο παράστημα (Τσάρλτον Ήστον) αποτελούσε πιστό αντίγραφο του ομώνυμου αγάλματος του Μιχαήλ Άγγελου στη Ρώμη.

Το έργο αρχίζει με συνοπτική αναφορά στην υιοθεσία του Μωσήφ και συνεχίζει δείχνοντας την επιστροφή του μετά την κατάκτηση της Αιθιοπίας. Η αιθουσα του θρόνου του Σεθ Α΄ είναι πιστό αντίγραφο από αιθουσα του παλατιού του Αμενχοτέπ Γ΄. Παντού υπάρχουν κολώνες με κιονόκρανα σε σχήμα άνθους παπύρου. Ο Φαραώ φορά μακρύ λευκό χιτώνα, κρατά σκήπτρο και «κοπανιστήριο» και στο κεφάλι έχει το διπλό στέμμα της Άνω και Κάτω Αιγύπτου (όλα πιστά αντίγραφα). Δίπλα του, σε πιο μικρό θρόνο, κάβεται η ανεψιά του Νεφερτίρι (να μη συγχέεται με τη Νεφερτίτι), ντυμένη σύμφωνα με τις τοιχογραφίες του τάφου του Τουταγχαμή.

Λίγο αργότερα οδηγούμεθα στην Κοιλιά, των Βασιλέων, όπου οι εργασίες για το ναό του Σεθ συνε-

χίζονται πυρετωδώς.

Εδώ ο Ντε Μιλ έκανε ένα αξιόλογο πάντρεμα και μια μοναδική αναπαράσταση ύψωσης οβελίσκου. Ο ναός, στο πρώτο πλάνο, (εικ. 1) είναι η αναπαράσταση του ναού της Χατσεψούτ (που ο Ντε Μιλ ονομάζει το Σεθ).

Στο βάθος, όπου υψώνεται ο οβελίσκος, οι πυλώνες δεξιά και αριστερά είναι αναπαράσταση αυτού του ναού του Άμμωνα, που έχτισε ο Ραμσής Β' στο Καρνάκ.

Στη σκηνή όπου ο Μωυσής μετατρέπει το νερό του Νείλου σε αίμα (εικ. 2), το είδωλο με κεφαλή κριού στο βάθος δεξιά είναι ο θεός Άμμων. Ο Ραμσής (Γιουλ Μπρύνερ) φορά στο κεφάλι τη Νεμές, το τετράγωνο δηλαδή στέμμα με την κόμπα στο μέσον. Ο Ιερέας (για αρχιερέα πρόκειται) φορά στον τράχηλο το Ανκχ και κάτω απ' αυτό και πίσω δέρμα λεοπαρδάλης, όπως πραγματικά ήταν. Το ίδιο ισχύει και για την αυθεντικότητα της στολής του αρχιστράτηγου (Χ. Γουίλκοξον).

Στη σκηνή της εξόδου (εικ. 3) η τερράτσια πύλη στο βάθος είναι αντίγραφο από το ναό του Ύρου στο Εντόφ. Οι αναπαράστασεις δεξιά και αριστερά είναι αντίγραφα του αρμητλάτη (!) Τουταγχαμούν από τον περίφημο τάφο του. Το πουλι πάνω, δεξιά και αριστερά αντιοπισθώς, είναι η προσωποποίηση της προστάτιδας θεάς Νεκχεμέτ.

Τα δύο ζεύγη των τερράστιων καθιστών αγαλμάτων, δεξιά και αριστερά, είναι αναπαράσταση των τεσσάρων αγαλμάτων του ναού του Ραμσή στο Άμπου Σίμπελ. Οι σφίγγες που πλαισιώνουν τη λεωφόρο είναι ιδέα που προέρχεται από τον ναό του Άμμωνα που έχτισε ο Ραμσής Β' στο Καρνάκ, με τη διαφορά ότι εκεί πρόκειται για καθιστούς κριούς και όχι σφίγγες.

Τέλος η ταινία είναι γεμάτη πιστά αντίγραφα αιγυπτιακής τέχνης. Τα άρματα που χρησιμοποιήθηκαν κατασκευάσθηκαν όλα από σίδερο και αποτελούν τη μεγαλύτερη παραγγελία (300 συνολικά) για κατασκευή ιππικών αρμάτων που δόθηκαν από την εποχή των φαραώ.

Ο μικρός γιος του Ραμσή είναι φαλακρός και έχει δεξιά την κλασική μακριά κοτσίδα των πριγκιπων. Επίσης ο Ραμσής, τη στιγμή που εκστρατεύει για να φέρει πίσω το Μωυσής και τους δούλους, φορά το πολεμικό μπλε κράνος των Φαραώ.

Η μουσική του μεγαλοφώνου Έλμερ Μπερνστάιν βασίζεται στους σε φλόουτα και άρπες που, από παραστάσεις, φαίνεται να ήταν τα πιο κοινά όργανα της φαραωνικής περιόδου...

Σαμψών και Δαλιδά (Samson and Deilah)

1949 - Χρμ. - 139 λεπτά - Παραπομπή. Σκηνοθεσία: Σεσίλ Μπ. Ντε Μιλ.

Ηθοποιοί: Βίκτωρ Ματισιούρ, Χένρι Λαμάρ, Τζωρτζ Σάντερς, Άντζελα Λάνσμπουρ.

2 Όσκαρ: Σκηνογραφίας έγχρωμης ταινίας και τεκτόρ (Χ. Ντράιερ - Γ. Τάηλερ). Ενδυματολογίας (Ε. Χεντ - Ε. Τζένσεν. Ν. Τζέκινς - Ρ. Μόγιερ - Σ. Κάμερ).

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Βρισκόμαστε γύρω στα 1.100 π.Χ. Το λαό του Ισραήλ, μετά το θάνατο του διαδόχου του Μωυσή, Ιησού του Ναυή, κυβερνούν οι Κριτές για 400 χρόνια. Στην περίοδο αυτή οι Φιλιστίοι έχουν εξελιχθεί σε μεγάλη δύναμη υπό την ηγεσία του Σάραν της Γάζα. (Αρχαιολογικές αναφορές στα γεγονότα υπάρχουν στις τοιχογραφίες του ναού της Μεδινέτ Χάμπου που χτίστηκε επί Ραμσή Γ', 1195-1165 π.Χ.) Οι Ισραηλίτες ζουν σε ημιαυτόνομη υποτέλεια υπό το ζυγό των Φιλιστίων. Τότε, παρουσιάζεται ο Κριτής Σαμψών (ένος από τους 20 γνωστούς που κυβέρνησαν). Ο Σαμψών ερωτεύεται τη Φιλιστία Σμαδάρ, την οποία όμως δεν κατάρφνει να παντρευτεί και αντ' αυτής ερωτεύεται την αδελφή της (!) Δαλιδά. Η Δαλιδά τον προσβίδει και οι Φιλιστίοι τον συλλαμβάνουν και του βγάζουν τα μάτια. Τελικά, μέσα στον ίδιο το ναό του θεού τους, Δαγών, ο Σαμψών εκδικείται παίρνοντας μαζί του στο θάνατο 4.000 επιφανείς Φιλιστίους. Τα γεγονότα βασίζονται στην αφήγηση του βιβλίου των Κριτών, κεφ. 13-16, στην ιστορία του Ιωσήφ και τη νουθέλα του Βλαντιμίρ Τζαμπονίτσκι «Κριτής και Χαζός», την οποία ο Ντε Μιλ χρησιμοποίησε για να παντρεύει μερικά κενά στην αφήγηση.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ: Ο Σεσίλ Ντε Μιλ από χρόνια ήθελε να μεταφέρει στην οθόνη έναν από τους αρχαιότερους μυθολογικούς ήρωες, τον έρωτα του Σαμψών και της Δαλιδά. Τελικά,

μετά από εξίσου μυθολογικούς διαμάχες με τον πρόεδρο της Παραμούντ Αντόλφ Ζούκορ, μπόρεσε να γυρίσει την ταινία με περιορισμένα όμως μέσα (περίπου 3,5 εκατ. δολάρια). Χρησιμοποίησε μερικές εκατοντάδες κομπάρσους και το βάρος της παραγωγής το έριξε στα κοστούμια και κυρίως στην κατασκευή του ναού του Δαγών.

Οι πρωταγωνιστές έκλεψαν την καρδιά των θεατών για πολλά χρόνια η δε μεγαλειώδης μουσική σύνθεση του Βίκτωρ Γιανγκ έγινε αγαπημένο θέμα στο ορχήστρες όλου του κόσμου. Τα κέρδη της ταινίας ήταν πολύ ικανοποιητικά. Η βασικότερη όμως αξία της παραγωγής έγκειται στο ότι αποτέλεσε το ξεκίνημα των επικώνων ταινιών του ιστορικού κινηματογράφου, ενός είδους που ο ηχητικός κινηματογράφος για χρόνια απέφυγε και σύντομα.

Ο Ντε Μιλ, στην επιμονή του για επικές παραγωγές, δικαιώθηκε και βρήκε πολλούς αξίους μιμητές.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Ο Χένρυ Νοερίανους, μαζί με το συνεργείο έρευνας, άρχισε εξουχιστική έρευνα των υπαρχόντων στοιχείων τα οποία ομοιοτυπομένως δεν είναι και πολλά. Τελικά σε συμφωνία με άλλους ειδικούς αποφάσισαν να δώσουν έμφαση στο... Μινωικό πολιτισμό. Ίσως να φαίνεται άτοπο, αλλά οι Φιλιστίοι, από αρχαία κείμενα είναι γνωστοί ως «ο λαοί της θάλασσας», πράγμα που, ως ένα σημείο, δικαιολογεί την επιλογή αυτή των δημιουργών της ταινίας.

Άλλωστε, εκείνα τα χρόνια ο Μινωικός πολιτισμός ήταν στις δόξες του και είναι σύγυρο ότι επιπλέον θαβότα τους τότε κατοίκους της Παλαιστίνης. Εκτός από τα πολεμικά κράνη των Φιλιστίων, που είναι μια πολύ πετυχημένη απομίμηση εικόνων Χετταίων πολεμιστών, και το περίφημο φουστάνι της Χέντυ Λαμάρ (Δαλιδά) φτιαγμένο από 2.000 φτερά παγωνιών... θα σταθούμε στο ναό του Δαγών τον οποίο στο τέλος της ταινίας καταστρέφει ο Σαμψών. Εν πρώτης, αυθεντική λεπτομέρεια, ο ναός είναι έσκαπτό (ιδέ εικ. ΣΔ-1). Στο περίγραμμα του ναού είναι τοποθετημένα μινωικά κέρατα (ταύρου). Γιγνώ-γύρω στο περίγραμμα έχει ζωγραφιστά μια σκηνή θυσίας (προσφοράς ζωού), πιστό αντίγραφο αναπαράστασης από την

14. «ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ» -1963- Σκηνοθεσία: Τζοζεφ Μάνκεθιτς. Αριστερά: Χρώματα, φαντασία και πλούτος στη σκηνή που η Κλεοπάτρα δεξιώνεται τον Ιούλιο Καίσαρα. Δεξιά: Η Κλεοπάτρα (Λίζ Τέιλορ) και ο Αντώνιος (Ρίτσαρντ Μπάρτον) σε μια σκηνή του έργου που φανερώνει πλούτο και μεγαλίο.

15. «ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ» -1963- Σκηνοθεσία: Τζοζεφ Μάνκεθιτς. Σκηνή από τη μεγαλειώδη είσοδο της Κλεοπάτρας στη Ρώμη. Η αψίδα στο βάθος δεξιά είναι η μόνη παραφάνια στο όλο σκηνικό. Πρόκειται για την αψίδα του Κωνσταντινίου που κατασκευάστηκε το 315 μ.Χ., ενώ η σκηνή του έργου αναφέρεται στο 35 π.Χ. Πρέπει όμως να συγχωρήσουμε το σκηνοθέτη, δεδομένου ότι καμία άλλη αψίδα, της αρχαιότητας, δεν έχει την ομορφιά της αψίδας του Κωνσταντινίου.

14α. «ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ». Αριστερά: 1963, Λίζ Τέιλορ - Κέντρο: 1934, Κλωντέτ Κολμρέ - Δεξιά: Η Κλεοπάτρα σύμφωνα με τα πρότυπα της αιγυπτιακής Τέχνης - Κάτω δεξιά: Νόμισμα της εποχής, το πραγματικό πρόσωπο της Κλεοπάτρας.

Ουρ των Χαλδαιών. Τέλος, τους δύο ορόφους του ναού συγκρατούν Μινωικοί ρυθμικοί κίονες. Το τεραστίον διαστάσεων (15 μέτρα) άγαλμα του θεού Δαγών (αντίγραφο βαβυλωνιακού ειδωλίου) δημιούργησε μεγάλα προβλήματα και αντιρρήσεις για το αν ήταν δυνατό να έκαμψε φωτιά μέσα στην κοιλιά του. Κατά πάσα πιθανότητα, αυτό είναι χοληλουντιανή έμπνευση...

Δαβίδ και Βηθσαβέε (David and Bathsheba)

1951 - Χρμ. - 123 λεπτά - 20th Century Fox. Σκηνοθεσία: Ξένρυ Κινγκ.
 Ηθοποιοί: Γκρέγκορυ Πεκ, Σούζαν Χέιγουορθ, Ρέιμοντ Μάσσερ, Κιέρον Μουρ.
 Η ιστορία του Δαβίδ, γεμάτη δράση, αθωότητα, σεξ και δράμα, πρόκάλεσε το ενδιαφέρον των παραγωγών του κινηματογράφου και έξι συνολικά ταινίες -η πιο πρόσφατη με πρωταγωνιστή τον Ρίτσαρντ Γκρη- έχουν γυρισθεί με το θέμα αυτό. Όλες είναι βασισμένες στις ίδιες πηγές, τα κείμενα του Σαμουήλ Ι, ΙΙ και τους Ψαλμούς. (Οι σχετικές αρχαιολογικές ανασκαφές των Αμερικανών αρχαιολόγων Parker στα 1910 και Albright στα 1922 πιστοποιήσαν τα γεγονότα σε μεγάλο μέρος.) Σχετικά με τα υτερό, μετ και ενδυματολογία, όλα αντιγράφουν το ένα το άλλο, δεδομένου ότι τα

υπάρχοντα στοιχεία είναι ελάχιστα.
 Από καλλιτεχνική πλευρά το «Δαβίδ και Βηθσαβέε» του 1951 είναι το πλέον αξιόλογο. Ο Γκρέγκορυ Πεκ και η Σούζαν Χέιγουορθ στους επώνυμους ρόλους απέδωσαν, στο μέτρο του δυνατού, την προσωπικότητα των ηρώων. Ειδικά για τον Δαβίδ, οι Ψαλμοί είναι κυριολεκτικά «προσωπικό ψυχογράφημα» που όμοιο του δεν υπάρχει στην αρχαία ιστορία. Η έξοχη μουσική σύνθεση του Άλφρεντ Νιούμαν και η αριστουργηματική φωτογραφία του Λέοντα Σαμπρό βοήθησαν την ταινία να έχει μια ταμειακή εισπραξη άνω των 7 εκατομ. δολ. το 1951.
 Τα σεντ μοιάζουν αρκετά αληθοφανή δεδομένου ότι είναι γιγάντια και «σπαρτιάτικα», όπως πράγματι θα ήσαν. Στις σκηνές μέσα στη «σκηνή του Μαρτυρίου», η Κιβωτός της Διαθήκης και η επτάφωτος λυχνία είναι αναπαραστάσεις από την ανάγλυφη παράσταση του θριάμβου του Τίτου (70 μ.Χ.) στην αψίδα του Forum Romanum μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ. (Πάντως η πιο ρεαλιστική κατασκευή της Κιβωτούς της Διαθήκης παρουσιάζεται στην ταινία «Ιντιάνα Τζόουζ Ι», «Οι Κινητοί της Χαμένης Κιβωτούς».)
 Μερικές ιστορικές ανακρίθειες εμφανίζονται και στις έξι παραγωγές. Παραδείγματος χάρη ο Δαβίδ φορά άλλοτε ένα περίεργο «πεντάλφα» η ένα εξίσου περίεργο «εξάλφα». Επίσης τα στέμματα ει-

να λάθος, αντί του ορθού ψηλού κώνου με λευκό τουρμπάνι στη βάση. Το ίδιο ισχύει και για τα κοστούμια των αρχιερέων.

Ο Σολομών και η βασίλισσα του Σαββά (Solomon and Sheba)

1959 - Χρμ. - 139 λεπτά - United Artists. Σκηνοθεσία: Κινγκ Βίντορ.
 Ηθοποιοί: Γιουλ Μπρύνερ, Τζίνα Λολομπριτζίτα, Τζωρτζ Σάντερς, Ντέιβιντ Φάρρα.
 Ο γιος του Δαβίδ, Σολομών, ξεπέρασε σε δόξα και σοφία όλους τους συγχρόνους του, ώστε η φήμη του έφθασε στα πέρατα της γης και η βασίλισσα του Σαββά (Άνθεν - Υεμένη) ήρθε να τον συναντήσει.
 Πρόκειται για υπερπαραγωγή γυρισμένη στην Ισπανία, μετά από πολλές περιπέτειες, βασισμένη στο «Βασιλέων Ι», και «Χρονικών Ι» της Παλαιάς Διαθήκης. Είναι η τελευταία ταινία του Κινγκ Βίντορ και σχεδόν στη μέση των γυρισμάτων πέθανε ο πρωταγωνιστής Τάουον Πάουερ, με αποτέλεσμα να συνεχίσει ο Γιουλ Μπρύνερ, πολλές σκηνές να είναι ατυχείν και σε άλλες να είναι ο Τ. Πάουερ παρμένος από μακριά ή από την πλάτη.
 Μολονότι το ιστορικό πλαίσιο είναι αυθεντικό (το παλάτι, οι στάβλοι στη Μειδιά και τα ορυχεία του Σολομώντα στην Εσιών Γαβέρ ανακαλύφθηκαν από τον Dr. Nel-

son Glueck της Αμερικανικής Σχολής Ανατολικών Ερευνών στα 1938 και η πατρίδα της βασίλισσας του Σεβά, η ευδαίμων Αραβία, με πρωτεύουσα τη Μερίμπ, που αναφέρει και ο Διονύσιος ο Περιηγητής το 90 μ.Χ. στο μημειώδες έργο του «Περιήγηση στην Οικουμένη», ανακαλύφθηκε το 1910 από τους J. Halevy και Dr. Eduard Glaser χάρη σε επιγραφές που αναφέρουν Σεβά), η όλη ταϊνία βρίσκεται από αναχρονισμούς και ανακολουθίες. Η βασίλισσα του Σεβά... ασπάστηκε τον Ιουδαισμό, ο Σολομών νίκησε τον Φαραώ χρησιμοποιώντας... κάτοπτρα κλπ.

Στις κατασκευές, ο ναός, μολονότι περιέχει οράθη του «υαλίνη θάλασσα», είναι φτιαγμένος σαν Ζιγκουράτ και στολισμένος με στοιχεία από την... Περσέπολη. Η βασίλισσα του Σεβά λατρεύει κάποιο θεό Ράντον αντί του ορθού Αττάρ ή Ιστάρ, όπως έδειξαν οι ανασκαφές. Το φοβερότερο όλων είναι όμως ότι χορεύει χορούς της κοιλάδας (οριεντάλ), πράγμα απαράδεκτο σύμφωνα με όσα λένε οι ιστορικοί. Εις πείσμα όλων, η ταϊνία έβγαλε τριπλά απ' ό,τι κότισε...

Σπάρτακος (Spartacus)

1960 - Χρμ. - 161 λεπτά. Σκηνοθεσία: Στάνλεϋ Κιούμπρικ. Παραγωγή: Μπρύντα Προντάκιον. Βιντεοδιανομή: ΗVH

4 Όσκαρ: α) Όσκαρ θ' ανδρικού ρόλου στον Πήτερ Ουστίνωφ. β) Έγχρωμη φωτογραφία στο Ρ. Μέττνι. γ) Σκηνογραφία και νεκρό στον Αλ. Γκόλτζεν. δ) Ενδυματολογία στον Β. & Μπ. Τόμας. Ηθοποιοί: Κερκ Ντάγκλας: Σπάρτακος, Λώρενς Ολίβιε: Ο σαδοστής πατρίκιος στρατηγός Κράσος, Τζην Σίμμονς: Σκλάβα Βαρίνια, Τσαρλς Λώτον: Δημοκρατικός βουλευτής Γράκχος, Πήτερ Ουστίνωφ: Έμπορος μονομάχων Μπατιατός, Τζον Κέρτις: Υπηρέτης Αντωνίνος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Η δουλεία στην Ρωμαϊκή εποχή δεν είχε καμία σχέση με τη δουλεία της Κλασικής Ελλάδας ούτε και με τη δουλεία στην Αρχαία Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία. Εκεί πρόκειται για μορφή «οικογενών υπηρετών» που ακόμη και ο Φαραώ δεν είχε το δικαίωμα να σκοτώνει αυθαίρετα, ενώ στη Ρωμαϊκή εποχή μιλάμε για δουλεία εννοούμε την

ολοκληρωτική εξαθλίωση του ατόμου. Η θάναση και απάνθρωπη συμπεριφορά απέναντι στους δούλους την εποχή των Ρωμαίων είχε ως αποτέλεσμα τρεις εσωτερικές επαναστάσεις.

Πρώτα ο «μεγάλος δουλικός πόλεμος στη Σικελία» (134 - 131 π.Χ.), κατόπιν «ο δεύτερος δουλικός πόλεμος» (104 - 100 π.Χ.) και τέλος η μεγαλύτερη από όλες τις εξεγέρσεις, η ανταρσία του Σπάρτακου.

Έχουμε φθάσει σε μια περίοδο που, όπως δηλώνει στην ταϊνία και ο Γράκχος (Τσ. Λώτον), «υπάρχουν περισσότεροι δούλοι στην Ρώμη, παρά Ρωμαίοι». Οι δούλοι, το μόνο που (ενδόμυχα) ζητούσαν ήταν μια δυναμική ηγεσία. Το 70 π.Χ., σε μια σχολή μονομάχων στην Καπούη, περίπου 50 μονομάχοι, κυρίως Θράκες και Γαλάτες, προορισμένοι να πεθάνουν στην αρένα, σκοτώνουν τους φύλακες και φεύγουν κρυβόμενοι στους γύρω αγρούς. Αρχηγό τους είναι ο Θράκας Σπάρτακος, ο Κρίχος και ο Θεόναους. Σε σύντομο διάστημα δεκάδες, εκατοντάδες και τελικά χιλιάδες δούλοι από αγρούς και διπλανές πόλεις έρχονται μαζί τους. Δεν είχαν να χάσουν τίποτε άλλο παρά μόνο τα δεσμά τους, όπως 2.000 χρόνια αργότερα είπε ο Μαρξ. Ο αριθμός τους καθημερινά αυξάνεται. Η δυναμική ηγεσία που ζητούσαν οι δούλοι βρέθηκε... Η Ρώμη όμως δεν ανησυχούσε και, αντιδρώντας χλιαρά, έστειλε το σώμα των Πραιτωριανών να τιμωρήσει τους ανυπότακτους. Η συντριβή των Πραιτωριανών και η μετέπειτα κατατροφή δύο σωμάτων στρατού ανάγκασε τη Σύγκλητο να στείλει ολόκληρη στρατιά με αρχηγό το Μάρκο Λικίνιο Κράσο. Επικουρική υπό τον Πομπηίο από στιγμή σε στιγμή αναμεινόνταν. Οι δούλοι, με τον απομεινάντα αρχηγό τους Σπάρτακο, φθάνουν στα μέσα του 71 π. Χ. στο Ρήγιο, της Ν. Ιταλίας. Τα όνειρα του Σπάρτακου, να περάσουν στην απέναντι Ιλλυρία (Αλβανία) με τη βοήθεια νοικιασμένων πειρατικών πλοίων και να επεκτείνουν την εξέγερση σε ολόκληρη την αυτοκρατορία -δημιουργώντας μάλιστα μία ουτοπιστική πρωτεύουσα, την Ηλιούπολη- σήθηκαν λόγω προδοσίας εκ μέρους των πειρατών. Είναι πιθανόν ότι πληρώθηκαν αδρά από τον πλουσιότερο άνθρωπο του Ρωμαϊκού κόσμου, τον Κράσο, που χρειαζόταν μια νίκη κατά των εξεγερθέν-

16. «Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ» - 1910 το ναό του Διός. Στο κέντρο, μπροστά από τερματικό Αρμενική φρουρά του, προερχόμενη από την Αρμενική Κοιλάδα προς εμάς στο μπρος μέρος της εικόνας φο

ντων δούλων για τις αυτοκρατορικές του φιλοδοξίες. Η ήττα των δούλων ήταν συντριπτική. Μόνο κατά μήκος της Απίας οδού σταυρώθηκαν 7.000 για εκφοβισμό και εκδίκηση. Το Ρωμαϊκό θηρίο είχε για μια ακόμη φορά νικήσει. Στους κατοπινούς αιώνες ποτέ δεν ξανέγινε τέτοια μαζική εξέγερση δούλων.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ:

Η όλη ιστορία της εξέγερσης του Σπάρτακου ελάχιστα απασχόλησε την τέχνη και ειδικά τη ζωγραφική. Η πρώτη σοβαρή δουλεία παρουσιάστηκε το 1956. Ήταν η δημιουργία του χορευτικού δράματος «Σπάρτακος» από τα μπαλέτα Κίροφ με μουσική Χατσατουριάν. Το όλο έργο αποτελεί προπαγάνδα - παρουσίαση του Σπάρτακου στα πρότυπα ενός

Ηθοποιοί: Άντονι Μάν. Τμήμα από την αναπαράσταση της Ρωμαϊκής αγοράς (FORUM). Στο βάθος αριστερά βλέπουμε το ναό του Κρόνου, δεξιά ο σούργημα της χολλυγουντιανής φαντασίας, βρίσκεται ο αυτοκράτορας Κόρμωδος (Κρίστοφερ Πλάμερ). Δεξιά και αριστερά της κεντρικής σκάλας είναι η γέφυρα. Είναι ντυμένοι με δέρμα λεοπαρδαλής και πρέπει να τονιστεί ότι κάθε ρωμαϊκή λέγερνα είχε την ιδιαίτερη ενδυμασία της. Οι λεγεωνάριοι που την Loric segmentata.

προ-μαρξιστικού ήρωα. Μια νεότερη χορογραφία από τα μπαλέτα Μπολσόι υπήρξε πολύ πιο πετυχημένη. Η νουβέλα, μπεστ-σέλλερ, του Χάουαρντ Φαστ έδωσε το έναυσμα και την έμπνευση για την κινηματογραφική μεταφορά της όλης ιστορίας. Ο Κερκ Ντάγκλας, ιδρυτής της κινηματογραφικής εταιρίας «Bryna Productions», είχε ήδη στο ενεργητικό του την πετυχημένη ιστορική παραγωγή «Οι Βικινγκς». Ενδιαφέρθηκε πολύ για τη μεταφορά στην οθόνη της ζωής του Σπάρτακου και άρχισε έρευνα δύο ετών. Το σενάριο ανέλαβε ο ταλαντούχος Ντάλτον Τρούμπο που είχε καταδικαστεί την εποχή του Μακαρθισμού. Στην Ισπανία 8.000 στρατιώτες του φρανκικού στρατού νοικιά-

στηκαν για τα εξωτερικά γυρίσματα ενώ στο Χόλλυγουντ η Ουνιβέρσαλ που ανέλαβε και την παγκόσμια διανομή του έργου παραχώρησε τα τεράστια στούντιο της.

Τα προβλήματα ήταν ατελείωτα. Ο Κ. Ντάγκλας επεμβαίνει σε όλα και ήδη μια εβδομάδα μετά την αρχή των πρώτων γυρισμάτων ο σκηνοθέτης που είχε υποδείξει η Ουνιβέρσαλ, ο Άντονι Μαν, παραιτείται.

Στη θέση του ο Ντάγκλας παίρνει τον, μόλις 31 ετών, Στάνλεϋ Κιούμπρικ, με τον οποίο είχε συνεργασθεί στην ταινία «Μονοπάτια της Δόξας» το 1957. Για τον Κιούμπρικ ήταν η έκτη ταινία του.

Ποτέ στον κινηματογράφο ένας τόσο νέος σκηνοθέτης δεν είχε προσκληθεί να σκηνοθετήσει

υπερπαραγωγή. Όλα γίνονται, από καλλιτεχνική άποψη, όσο το δυνατόν πιο τέλεια. Η ταινία γυρίζεται σε 70 mm. Τεχνικόλόγος Τεχνίσιμα σύστημα. Ο Άλεξ Νορθ συμπληρώνει το έργο με το γεμάτο απαισιοδοξία αλλά και συγκίνηση μουσικό σκορ του.

Το όλο κόστος της ταινίας έφθασε τα 14.600.000 δολάρια. Η εμπορική επιτυχία του έργου όμως ήταν απίστευτη. Οι κριτικοί από την πλευρά τους έγραψαν: «Μια κολοσσιαία υπερπαραγωγή που αναβίβει με θαυμαστό τρόπο την τραγική εξέγερση των δούλων στα 71 π.Χ. Δεν είναι οι χιλιάδες κομπάρσοι και τα επιβλητικά νεκρό που κλέβουν την παράσταση, αλλά η ιδιοφυής σκηνοθεσία, το αψογο φιλολογικό σενάριο και οι ηθοποιοί. Με μια λέξη, αριστούργημα».

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Το φιλμ είναι πλάθειο από ιστορικά στοιχεία και τα ντεκόρ, κοσμήματα, ενδυμασίες είναι απόλυτα πιστά.

Η σκηνή του τέλους, όπου ο Σπάρτακος, πεθαίνοντας πάνω στο σταυρό, αποχαιρετά τη γυναίκα του και το και το κωφώ για το οποίο φέρεται σε απλή Κολλυγουντιανή συνταγή, που όμως έχει συμβολικό χαρακτήρα.

Σύμφωνα με το σύγγραμμα του Πλούταρχου «Ο Βίος του Κράσους», ο Σπάρτακος διαμελίστηκε κατά την τελική μάχη και δεν αναγνωρίστηκε. Σίγουρα η μικρή οθόνη δεν αποδίδει στο πλήρες το μεγαλείο της ταινίας, αλλά τα λόγια του Σπάρτακου: «Δεν είμαστε ζώα» και η απορία για ορισμένες διαϊόητες των συντρόφων του: «Μα εμείς γίναμε Ρωμαίοι;» δεν ξεχνιούνται.

Ο τελευταίος Ρωμαίος (The last Roman battle for Rome)

1968 - Χρμ. - 92 λεπτά. Σκηνοθεσία: Ρόμπερτ Σιόντμαν. Παραγωγή: Δ. Γερμανία, Ιταλία, Ρουμανία. Καστ ηθοποιών: Λώρενς Χάρβετ: Ρωμαίος αυτοκράτορας. Όρσον Ουέλλες: Αυτοκράτωρ Ιουστινιανός Α'. Σίλβα Κοσίνα: Αυτοκράτειρα Θεοδώρα. Λανγκ Τζέφρις: Στρατηγός Βελισσάριος. Χάριετ Άντερσον: Πριγκίπισσα Μαθασούνα. Χόρον Μπλάκμαν: Αμαλασούνα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Το 455 μ.Χ. συνέθετο το αναμενόμενο αλλά και απίστευτο γεγονός: Η κοσμοκράτειρα Ρώμη ηττήθηκε από τον Βησιγότθο βασιλιά Θεοδέρχο. Στην άλλη πλευρά της αυτοκρατορίας, η Νέα Ρώμη, η Κωνσταντινούπολη, αποκτά όλο και μεγαλύτερο μεγαλείο και δύναμη. Οι λίγοι απομειναντες Ρωμαίοι πολίτες στη Δύση (σύμφωνα με διάταγμα του Διοκλητιανού όλοι οι κάτοικοι είχαν γίνει Ρωμαίοι πολίτες) κοιτάζουν με νοσταλγία στην Ανατολή. Ο νέος αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός δεν κρύβει τις φιλοδοξίες για το χαμένο Δυτικό Ρωμαϊκό κράτος... Οι κυριαρχούντες στην Ιταλική γηθοία εκτός του Νότιου Βησιγότθοι έχουν μεταξύ τους ακήρυχτο εμφύλιο πόλεμο. Οι μισοί υποστηρίζουν την πριγκίπισσα Αμαλασούνα και οι υπόλοιποι την (μετέπειτα) βασίλισσα Μαθασούνα. Οι Ρωμαίοι πατριτικοί με ευσθεδεις φι-

λοδοξίες ελπίζουν στην ενεργό προστασία του Βυζαντίου προς τη Ρώμη. Με ατία την τελική σύγκρουση μεταξύ των Βησιγότθων και αφορμή την «απελευθέρωση» της Ρώμης, ο στρατηγός Βελισσάριος «προσαρτεί» την Ρώμη το 525 μ.Χ. Το αποτέλεσμα είναι πρόσκαιρο και το εγχείρημα επιπόλαιο. Η αυτοκρατορική Ρώμη πέθανε. Ζήτω στη νέα Παπική Ρώμη...

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ: Πιθανό έναυσμα για την παραγωγή του φιλμ ήταν το ομώνυμο μπεστ-σέλλερ του Φελίξ Νταν. Είναι φανερό ότι το αξιόλογο σενάριο του Λάντσιολαβ Φόντον ακολουθεί κατά πόδας τη νουβέλα και την προσαρμζοίε ικανοποιητικά.

Η αρχική παραγωγή περιλάμβανε δύο ξεχωριστές ταινίες των 90 λεπτών η καθεμιά, αλλά σήμερα δυστυχώς κυκλοφορεί σε συγχώνευση μιας κόπιας 92'! Πολλές ασάφειες και κενά στην ταινία οφείλονται στο γεγονός αυτό. Στο φιλμ υπάρχει ενδιαφέρουσα πλοκή δράματος και δράσης, που περιλαμβάνει εντυπωσιακές σκηνές με πλούσια ντεκόρ και φαντασία.

Ο Όρσον Ουέλλες, όπως πάντα επιβλητικός, δίνει άμσηη παράσταση ενώ η Σίλβα Κοσίνα, γνωστή από πολλές ιστορικές παραγωγές του Ιταλικού κινηματογράφου, δεν είναι παρά μια σκιά του εαυτού της.

Η μουσική σύνθεση του Ριτζ Όρτολάνι είναι πολύ κάτω του μετρίου.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ: Το φιλμ είναι γεμάτο από αξιόλογα ιστορικά στοιχεία. Φυσικά η έμφραση στο πρόσωπο των πρωταγωνιστή και η εξέλιξη της δράσης είναι φανταστική, χωρίς όμως να απομακρύνεται από την ιστορική πραγματικότητα.

Η σκηνή της δολοφονίας της Μαθασούνας μέσα στο μπάνιο είναι γεμάτη στοιχεία του γεγόμενου «δάρβάρου πολιτισμού». Και ατία ακόμη η πρωτότυπη και αναίμακτη θανάτωση της Ξαφινιάς.

Η αναπαράσταση της αυλής του Ιουστινιανού, σε ντεκόρ και ενδυματολογία, είναι αντίγραφο των διασημών ψηφιδωτών της Ραβέννας. Μαζί με τη μεγάλη παραγωγή «Θεοδώρα» αποτελεί μία από τις ελαχίστες ταινίες που αναφέρονται ιστορικά στο χώρο του Βυζαντίου. Η προσαρμζοή της ταινίας

αυτής σε βιντεοταινία επιτρέπει στον θεατή να χραεί μια καλή ιστορική παραγωγή.

The Ancient World in the International Cinema

Chr. Chalkias

The epic and historical films have been the favourite subject of Cinema since its birth. One of the major reasons for this phenomenon is that in these kind of production the movie makers have the opportunity to use the maximum of their creative abilities and to act as independent artists rather than to bear the risk of «failure» as it often happens in live theatre.

In other words, Cinema has the privilege to directly convince, impress and create a «climate» through the powerful effect of the picture as opposed to live theatre which heavily depends on the dialogue. This fact relies on the undisputed aphorism that a picture is equal to a thousand words.

During the silent Cinema era super-productions on historical subjects used to make the headlines, offering the producers big profits or heavy losses. The competition was mainly between the American and the Italian cinema and names like Griffith or Cecil DeMille made history.

Soon after the introduction of sound movies, in 1927, the idea of spectacular epic production was put on the shelf, since its extremely high cost increased the chance of financial failure and thus no producer was willing to undertake this risk. However, DeMille after endless arguments with Zuckor of Paramount finally managed to make three epic films with a limited budget. In 1949, ten years after the «Gone with the Wind», DeMille made an old dream of his come true: He made «Samson and Delilah», Metro-Goldwin-Mayer (MGM) counter attacked defending its reputation with an amazing production, the «Quo Vadis» and 20th Century Fox followed with the first movie filmed in cinemascope, «The Robe». Shortly thereafter, a great number of epic and historical productions were made in the Golden Hollywood era.

When the excessive making of epics led to a natural decline, the big brains of Hollywood were gathered in Beverly Hills to discuss a counter attack against the «magic» of the small screen. The result of that summit? A few more masterpieces like «Cleopatra», «Lawrence of Arabia», «Mutiny on the Bounty» and so on.

In the mid-sixties Hollywood stopped making epics for good. The great era had set. The primacy in spectacle passed to Europe, where Italy easily gained the leading role since its film makers, as we already have mentioned, had a great liking for super productions. However, in the early seventies Europe also gave up the making of historical and epic films. What has finally remained is an inheritance of about 270 productions in which we can follow the birth and development of historical and epic film.

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
7-3000 π.Χ.	Η Βίβλος	1966	Τζον Χιούστον	The Bible	Δημιουργία, Αδάμ, Νώε, Αβραάμ
7-3000 π.Χ.	Βίβλος	1974	Γουάιτκροφτ Πουλ	Bible	Αδάμ, Νώε
4000 π.Χ.	Αδάμ και Εύα	1956	Αλμπέρτο Γκατ	Adam y Eva	Αδάμ και Εύα
4000 π.Χ.	Η αμαρτία Αδάμ & Εύας	1952	Ντινο Ντε Λαουρέντις	Adam ed Eva	Αδάμ και Εύα
4000 π.Χ.		1969	Μιγκουέλ Ζαχαρίας	El pecado de Adan y Eva	Αδάμ και Εύα
3000 π.Χ.	Η ιδιωτική ζωή του Αδάμ	1961	Άλμπερτ Ζούγκοιμ	Private lifes of Adam & Eve	Αδάμ και Εύα
2000 π.Χ.	Η Κιβωτός του Νώε	1959	Μπλ Τζόντς	Noah's Ark	Νώε-Κατακλιμαγός
2000 π.Χ.	Οι Πατριάρχες της Βίβλου	1962	Μαρτσέλο Μπάλτι	I Patriarchi della Bibbia	Αβραάμ, Ισαάκ, Ιακώβ
2000 π.Χ.	Σόδομα και Γόμορρα	1962	Ρόμερτ Άλτριτς	Sodoma e Gomorra	Λωτ, Καταστροφή Σοδόμων
2000 π.Χ.	Σόδομα και Γόμορρα	1976	Τζαίμς Μιταέλ	Sodom and Gomorrah	Λωτ, Καταστροφή Σοδόμων
2000 π.Χ.	Ο Λωτ στα Σόδομα	1933	Ερσαπέτχενς	Lot in Sodom	Λωτ, Καταστροφή Σοδόμων
1750 π.Χ.	Ιακώβ και Ησαΐ	1964	Μάριο Μπόδα	Giacobbe ed Esau	Ιακώβ και Ησαΐ
1750 π.Χ.	Ιακώβ και Ιωσήφ	1975	Made for TV	Jacob and Joseph	Ιακώβ και Ιωσήφ
1750 π.Χ.	Ο Ιωσήφ και τ αδελφια του	1961	Ίρβινγκ Ρέππερ	Joseph and his brothers	Ο Ιωσήφ στην Αίγυπτο
1750 π.Χ.	Η γυναίκα του Πετρεφρ	1930	Έντγκορ Μίντλετον	Her strange desire	Ο Ιωσήφ στην Αίγυπτο
1400 π.Χ.	Οι 10 Εντολές	1956	Σεσίλ Ντε Μιλ	The 10 Commandments	Η Έξοδος του Ισραήλ
1400 π.Χ.	Μωσής	1976	Τζανφράνκο Ντε Μπόσιο	Moses-The Lawgiver	Η Έξοδος του Ισραήλ
1400 π.Χ.	Μωσής και Ααρών	1975	Τζέιμς Στρώουμπ	Moses and Aaron	Η Έξοδος του Ισραήλ
1400 π.Χ.	Το πρόσωπο Αιθίοπια	1936	Γουίλιαμ Κίνγκχλεϋ	The green pastures	Η Έξοδος του Ισραήλ
1200 π.Χ.	Σαμψών και Γεθών	1965	Μαρσέλο Μπάλτι	I grandi condottieri	Εποχή Κριτών Ισραήλ
1200 π.Χ.	Σαμψών και Δαλιλά	1949	Σεσίλ Ντε Μιλ	Samson and Delilah	Εποχή Κριτών Ισραήλ
1200 π.Χ.	Σαμψών	1962	Τζανφράνκο Παρολίνι	Sansone	Εποχή Κριτών Ισραήλ
1000 π.Χ.	Σαούλ και Δαβίδ	1965	Μαρσέλο Μπάλτι	Saul e David	Εποχή Σαμουήλ-Βασιλέων Α'
1000 π.Χ.	Η ιστορία του Δαβίδ	1962	Ρόμερτ ΜακΝάουγκ	A story of David	Εποχή Σαμουήλ-Βασιλέων Α'
1000 π.Χ.	Δαβίδ ο Βασιλιάς	1976	Άλεξ Σήγκαλ-Τ.Υ.	The story of David	Εποχή Σαμουήλ-Βασιλέων Α'
1000 π.Χ.	Ο Βασιλιάς Δαβίδ	1985	Μηρους Μπήρεσφορντ	King David	Εποχή Σαμουήλ-Βασιλέων Α'

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ - 2ον

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
1000 π.Χ.	Δαβίδ και Βηθσάβε	1951	Χένρυ Κινγκ	David and Bathsheba	Εποχή Σαμουήλ-Βασιλέων Α'
900 π.Χ.	Σολομών και η βασίλισσα του Σαββά	1959	Κινγκ Βίντορ	Solomon and Sheba	Βασιλείων Ισραήλ Α' & Β'
900 π.Χ.	Η βασίλισσα του Σαββά	1953	Πέτρο Φρανγκιασί	La regina di Saba	Βασιλείων Ισραήλ Α' & Β'
800 π.Χ.	Οι αμαρτίες της Ιεζαβέλα	1953	Ρόλ Λε Μπωρκ	Sins of Jesebel	Βασιλείων Ισραήλ Α' & Β'
750 π.Χ.	Ο προφήτης Ιωνά	1960	Πρίμο Τζέγκλιο	Jonah and the whale	Ιστορία προφήτη Ιωνά
600 π.Χ.	Ρουθ η Μωαβιτίσσα	1960	Χένρυ Κόσπερ	Story of Ruth	Ιστορία της εξόριστης Βασιλεία Αρταξέρξη Α'
500 π.Χ.	Εσθήρ η βασίλισσα	1961	Ραούλ Γουάις	Esther & the king	Δαυιήλ-Βασιλεία
600 π.Χ.	Οι σκλάβες της Βαβυλώνας	1953	Γκούλντο Μπριγκνόνε	Slaves of Babylon	Ναβουχοδονόσωρ Βαβυλώνας
600 π.Χ.	Η βασίλισσα της Βαβυλώνας	1955	Σ. Μπραγκάγκλια	Queen of Babylon	Ναβουχοδονόσωρ Βαβυλώνας
600 π.Χ.	Το κεφάλι του τυρηνού	1960	Φερνάντο Σέρτσιο	Giuditta & Oloferne	Απόκριμα: Ιστορία Ιουδήθ
550 π.Χ.	Βασίλισσα Σεμίραμις	1962	Φερνάντο Σέρτσιο	I, Semiramis	Βασίλισσα Σεμίραμις
538 π.Χ.	Ο ήρωας της Βαβυλώνας	1963	Σίρο Μαρσαλίνι	Hero of Babylon	Κύρος - Πτώση Βαβυλώνας
166 π.Χ.	Οι Μακκαβαίοι	1964	Τζανφράνκο Παρολίνι	Il vecchio Testamento	Αποκριμα: Επανάσταση Μακκαβαίων
—	Ιουδήθ	1913	Γκρίφιθ		
—	Δάφνις και Χλόη	1931	Ορ. Λόσκου		

Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
2900 π.Χ.	Η χώρα των Φαραώ	1955	Χάουαρντ Χωκς	The land of Pharaohs	4η Δυναστεία Φαραώ Χέωψ

1450 π.Χ.	Η γυναίκα του Φαραώ	1960	Βίκτωρ Τουριάνσκη	Pharaoh's woman	17η Δυναστεία Φαραώ Ραμής Ι
1400 π.Χ.	Οι 10 Εντολές	1956	Σεσίλ Ντε Μιλ	The 10 Commandments	18η Δυναστεία Φαραώ Ραμής ΙΙ
1300 π.Χ.	Ο Αιγύπτιος	1954	Μάικλ Κερτίτζ	The Egyptian	18η Δυναστεία Φαραώ Αμενμφής Δ' Αχενατόν
1300 π.Χ.	Νεφερτίτι	1961	Φερνάνντο Σέρτισο	Nefertiti, Queen of the Nile	18η Δυναστεία Φαραώ Αμενμφής Δ' Αχενατόν
1100 π.Χ.	Η βασίλισσα του Νείλου Φαραώ	1966	Τζέζυ Καγαλερόντζι	Pharaon	19η Δυναστεία Φαραώ Ραμής ΙΓ'
(Μόνο μερικές σκηνές)					
	Η μούμια	1932	Καρλ Φρόντ	The mummy	
	Η μούμια	1959	Τερέζ Φίσερ	The mummy	

ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
1200 π.Χ.	Ιφιγένεια	1977	Μ. Κακογιάννης	Iphigenia	Αρχή εκστρατείας Αχίλλεα
	Ελένη της Τροίας	1955	Ρόμπερτ Γουόες	Helen of Troy	Πάρις-Ελένη
	Η ωραία Ελένη	1931	—	Queen of Sparta	Πάρις-Ελένη
	Έρωτες 3 βασίλισσών	1953	Μαρκ Αλέγκρετ	Loves of 3 queens	Η ζωή της Ελένης
	Αχιλλέας	1962	Μαρίνο Γκιρολάνι	Achilles	Ο θοσικός των Μυρμιδόνων
	Η οργή του Αχιλλέου	1962	Καρλο Καμπογκολιάνι	Fury of Achilles	Ο θοσικός των Μυρμιδόνων
	Ο Τρωικός πόλεμος	1961	Τζόρτζιο Φερρονι	The Trojan war	Ο δεκάχρονος πόλεμος
	Ο πόλεμος της Τροίας	1962	Τζόρτζιο Ριβάλτα	War of the Trojans	Ο δεκάχρονος πόλεμος
	Ο Δούρειος Ίππος	1961	Τζόρτζιο Φερρονι	La Guerra di Troia	Ο δεκάχρονος πόλεμος
	Ιλιάδα	1968	Γ. Μαρκόπουλος	Iliad Drama	Ομηρού Ιλιάδα
	Οδυσσείας	1955	Μ. Καμερίνι	Ulysses	Ομηρού Οδύσεια
	Οδυσσεύς	1968	Φράνκο Ροζί	Odyssea	Ομηρού Οδύσεια
	Τρωάδες	1971	Μ. Κακογιάννης	The Trojan women	Μετά την πτώση της Τροίας
	Ηλέκτρα	1962	Μ. Κακογιάννης	Electra	Μετά την πτώση της Τροίας

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
600 π.Χ.	Σαπφώ	1960	Πιέτρο Φρανκισκί	The warrior Empress	Η ποιήτρια Σαπφώ
490 π.Χ.	Η μάχη του Μαραθώνα	1960	Ζακ Τουρνέ	La battaglia di Maratona	Φειδιππίδης-Μιλτιάδης
480 π.Χ.	Οι 300 Σπαρτιάτες	1962	Ρούντολφ Ματέ	The 300 Spartians	Μάχη Θερμοπυλών
400 π.Χ.	Δάμον και Πρίνδιος	1962	Σ. Μπλερνάρτ	Damon & Phinias	Διονύσιος Σικρακισσών
390 π.Χ.	Σωκράτης	1970	Ρ. Ροσελίνι	Socrates	Αθήνα-Περικλής
330 π.Χ.	Αλεξάνδρος ο Μέγας	1956	Ρόμπερτ Ροσσέν	Alexander the Great	Εκστρατεία-Κατακτήσεις
330 π.Χ.	Η σκλάβο	1963	Πρίμο Ζέγκλιο	Goliath & Rebel slave girl	Σάρδεες-Περσική αυλή
320 π.Χ.	Αφροδίτη-Θεά του έρωτα	1958	Μάριο Μνονάρντ	Aphrodite-Goddess of love	Προτέλες-γκλιπτής
220 π.Χ.	Ο Κολοσσός της Ρόδου	1960	Σέρτζιο Λεόνε	Colossus of Rhodes	Ελληνιστικά Βασίλεια

ΡΩΜΗ: ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
800 π.Χ.	Ο θρύλος του Αινεία	1962	Τζόρτζιο Ριβάλτα	The legend of Aenea (The last glory of Troy)	Ίδρυση Ρώμης
800 π.Χ.	Οι περιπέτειες του Αινεία	1974	Φράνκο Ρόσι	The adventures of Aenea	Ίδρυση Ρώμης
750 π.Χ.	Σύγκρουση Τίτωνων	1961	Σέρτζιο Κορμπούσι	Duel of the Titans	Ίδρυση Ρώμης
750 π.Χ.	Ρώμος και Ρωμύλος	1976	Μ. Κατελάου	Remo & Romulus	Ίδρυση Ρώμης
750 π.Χ.	Η αρπαγή των Σαβθίνων	1945	Μάριο Μνονάρντ	The rape of Sabines	Ίδρυση Ρώμης
750 π.Χ.	Η αρπαγή των Σαβθίνων	1961	Μαρούλο Μπάλτι	Romulus & the Sabines	Ίδρυση Ρώμης
750 π.Χ.	Η αρπαγή των Σαβθίνων	1961	Ρίτσαρντ Πόππερ	Rape of Sabines women	Ίδρυση Ρώμης
650 π.Χ.	Πόλεμος των μονομάχων	1961	Τέρενς Γιανγκ	Duel of champions	Χοράτι κατά Κουριάτι
510 π.Χ.	Ο ήρωας της Ρώμης	1963	Σίρο Μορεσάλβι	Hero of Rome	Εζορία Ταρκουίνου

490 π.Χ.	Κοριολανός, ήρωας χωρίς πατρίδα	1962	Τζ. Φερρανί	Coriolanus, Hero without a country	Εξορία Κοριολανού
475 π.Χ.	Ο Κολοσσός της Ρώμης	1965	Τζ. Φερρανί	Arm of fire	Πόλεμος με Λαός Πορσένα
475 π.Χ.	Οι αμαζόνες της Ρώμης	1963	Βιττόριο Κοταφάβι	Le vergini di Roma	Πόλεμος με Λαός Πορσένα
390 π.Χ.	Βρέννος, ο εχθρός της Ρώμης	1960	Τζ. Τζεντλίμο	Brennus, enemy of Rome (Battle of Spartans)	Επίθεση Γαλιτών

ΡΩΜΗ: ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
220-200 π.Χ.	Αννίβας	1960	Ε. Ούλμερ	Hannibal	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Ρεθάκ, ο δάρβωρος	1961	Ρ. Μοτέ	Revak the Barbarian	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Η Καρθαγένη στις φλόγες	1959	Κ. Γκαλλόνε	Cartagine in fiamme	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Σκίπιων, ο Αφρικανός	1937	Κ. Γκαλλόνε	Scipio L' Africano	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Πολιορκία των Συρακοσιών	1959	Πιέτρο Φρανκίσι	L' Assedio di Siracusa	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Σαλαμπό	1961	Σέρτζιο Γκριέγκο	Salammbo	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
220-200 π.Χ.	Σκίπιων	1971	Λουιτζό Μάτζι	Scipione	A & B' Κορχηθονιακί Πόλεμοι
146 π.Χ.	Ο Εκατόνταρχος	1962	Μάριο Κόστα	The centurion	Κατάκτηση Κορίνθου
130 π.Χ.	Οι επτά μονομάχοι	1962	Πέτρο Λοζάγκα	The 7 Gladiators	Ελλάδα υπό Ρώμη
73 π.Χ.	Σπάρτακος	1960	Στέφανη Κιούμπρικ	Spartacus	Επανάσταση δούλων
73 π.Χ.	Σπάρτακος	1953	Ρικάρντο Φρέντο	Spartacus	Επανάσταση δούλων
73 π.Χ.	Σπάρτακος	1975	Γιούρι Γκριγκόροβιτς	Spartakus	Επανάσταση δούλων
73 π.Χ.	Ημέρα της εκδίκησης	1964	Νικ Νόστρα	Spartacus & 10 Gladiators	Επανάσταση δούλων
73 π.Χ.	Οι αμαρτίες της Ρώμης	1954	Ρικάρντο Φρέντο	Spartaco	Επανάσταση δούλων
71 π.Χ.	Η αρένα	1973	Στηθ Κάρβερ	The arena	Λίγο μετά την επανάσταση των δούλων
69 π.Χ.	Ρώμη εναντίον Ρώμης	1963	Γκιουζέπε Βάρι	Roma Contra Roma	Εκπορτσία Λούκουλου στην Ανατολή
53 π.Χ.	Ο γιος του Σπάρτακου	1963	Σέρτζιο Κορμπούσι	Il Figlio di Spartacus	Θάνατος Κράσσου
52 π.Χ.	Η εκδίκηση του Σπάρτακου	1965	Μισάτλε Λούπο	La Vendeta di Spartacus	Άρχη εξεδουσίας Ιουλιού Καίσαρα

ΡΩΜΗ: ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ (B)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
52 π.Χ.	Οι γίγαντες της Ρώμης	1964	Αντόνιο Μαρκερίτι	I Giganti di Roma	Κατάκτηση Γαλατίας (Γαλλία)
52 π.Χ.	Το οίμα των πολεμιστών	1960	Σέρτζιο Γκριέγκο	La sciava di Roma	Κατάκτηση Γαλατίας (Γαλλία)
44 π.Χ.	Ιούλιος Καίσαρ	1950	Ντέβεντιν Μπρόντλεη	Julius Caesar	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Ιούλιος Καίσαρ	1953	Τζ. Μόνκεβιτς	Julius Caesar	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Ιούλιος Καίσαρ	1961	Σέρτζιο Γκριέγκο	Caio Giulio Cesare	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Ιούλιος Καίσαρ	1970	Σπιούαρτ Μπούργκε	Julius Caesar	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Καίσαρ ο κατακτητής	1962	Αμέριγκο Άντον	Cesare il conquistatore	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Καίσαρ και Κλεοπάτρα	1946	Ρ. Γκόβλτον	Caesar & Cleopatra	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Καίσαρ και Κλεοπάτρα	1945	Γκαμπριέλα Πασκόλ	Caesar & Cleopatra	Καίσαρ Ιούλιος
44 π.Χ.	Μια βασίλισσα για τον Καίσαρα	1962	Β. Τουρτζάνσκυ	A Queen for Caesar	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Κλεοπάτρα	1934	Σεσίλ Ντε Μιλ	Cleopatra	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Κλεοπάτρα	1963	Τζ. Μόνκεβιτς	Cleopatra	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Οι έρμεις της Κλεοπάτρας	1953	Γ. Κοστ	Serpent of the Nile	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Οι λεγεώνες του Νεϊκού	1959	Βιττόριο Κοταφάβι	Legions of the Nile	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Δύο νύχτες με την Κλεοπάτρα	1953	Μάριο Μοττόλο	Two nights with Cleopatra	Καίσαρ Ιούλιος
44-31 π.Χ.	Αντώνιος και Κλεοπάτρα	1972	Τσάρλτον Ήστον	Antony & Cleopatra	Βασιλεία Αυγούστου
25-20 π.Χ.	Ο γιος της Κλεοπάτρας	1965	Φερδ. Μπόλι	Son of Cleopatra	Οκταβιανού
25-20 π.Χ.	Η κόρη της Κλεοπάτρας	1961	Φερνάντο Σέρτζιο	Cleopatra's Daughter	Βασιλεία Αυγούστου Οκταβιανού

ΡΩΜΗ: Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Ο Βασιλεύς των Βασιλέων	1961	Νικόλαος Ρέη	King of Kings	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Η μεγαλύτερη ιστορία που επιβίωσε ποτέ	1965	Τζόρτζ Στήβενς	The greatest story ever told	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ	1977	Φράνκο Ζεφίρελι	Jesus of Nazareth	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο	1964	Πιέρ Παόλο Παζολίνι	Gospel According St. Matthews	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Ο άσωτος υιός	1955	Ρίτσαρντ Όαρπ	The Prodigal	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Η ημέρα του θριάμβου	1954	Ίρβινγκ Πίταεφ	Day of Triumph	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Ηρώδης ο Μέγας	1959	Αρνόλντο Τζενόνιο	Herod the great	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Ο Μεσσίας	1975	Ρομπέρτο Ροσελλίνι	The Messiah	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Σαλώμη	1953	Γουίλλιαμ Νήττερλε	Salome	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Μαρία Μαγδαληνή	1946	Μίγκουέλ Τόρρες	Maria Magdalene	Αύγουστος Οκταβιανός
4 π.Χ.-30 μ.Χ.	Το Ψέφος και ο σταυρός	1959	Σ. Μπραγκάγκλιο	Maria Magdalene	Αύγουστος Οκταβιανός
30-37 μ.Χ.	Η εδδομας των παθών	1976	Μαϊκλ Κάμπους	The passover plot	Τιβέριος
30-37 μ.Χ.	Γολγοθάς	1935	Τζούλιεν Ντουβιδιέλερ	Golgotha	Τιβέριος
30-37 μ.Χ.	Πόντιος Πιλάτος	1961	Ίρβινγκ Ρέημπερ	Pontius Pilate	Τιβέριος
30-37 μ.Χ.	Ο μεγάλος ψαράς	1959	Φ. Μπορζέριε	The big fisherman	Τιβέριος
30-37 μ.Χ.	Μπεν Χουρ	1959	Γουίλλιαμ Γουάιλερ	Ben Hur	Τιβέριος
30-37 μ.Χ.	Σαούλ προς τη Δαμασκό	1974	Τζίννι Τάτι	E di Shaul e dei sicari sulle vie da Damasco	Τιβέριος

ΡΩΜΗ: Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ) (6)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
37-41 μ.Χ.	Ο Χιτών	1953	Χένρυ Κόστερ	The Robe	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Δημήτριος και μονομάχοι	1954	Ντέλεμπερ Ντεϊβις	Demetrius & the Gladiators	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Βαραβθάς	1953	Αλφ Στζόμπεργκ	Barabbas	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Βαραβθάς (χωρίς αναφορές στην Κ. Διαθήκη)	1962	Ρίτσαρντ Φλέιτσερ	Barabbas	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Οι νυχτές του Καλιγούλα	1977	Ρομπέρτο Μπάτσι	Caligula's hot nights	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Καλιγούλας	1979	Τίντο Μπρας	Caligula	Καλιγούλας
37-41 μ.Χ.	Μεσσαλίνα και Καλιγούλας	1982	Α. Ροσσάκιο	Caligula & Messalina	Καλιγούλας
41-54 μ.Χ.	(Στα φιλμ που αναφέρονται στην εποχή του Εγώ, ο Κλαύδιος		Κλαύδιος δεν υπάρχουν θέματα από την Κ. Διαθήκη)		Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Εγώ, ο Κλαύδιος	1937	Τζόζεφ Φον	I, Claudius	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Μεσσαλίνα	1951	Στένμπεργκ	Messalina	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Μεσσαλίνα	1960	Καρμίνε Γκαλλόνε	Messalina	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Μεσσαλίνα & ο γιος του Ηρακλή	1963	Φερδ. Μπόλιτι	Messalina ag. son of Hercules	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Οι μονομάχοι της Μεσσαλίνας	1964	Ουμπέρτο Λέντι	Gladiators of Messalina	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Η βασίλισσα των Βικινγκς	1966	Ντον Τρόφελια	The Viking Queen	Κλαύδιος
41-54 μ.Χ.	Μεσσαλίνα, Μεσσαλίνα	1977	Μπρούνο Κορμπούσι	Messalina, Messalina	Κλαύδιος

ΡΩΜΗ: Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ) (γ)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
54-68 μ.Χ.	Το σημάδι του Σταυρού	1932	Σεσίλ Μπ. Ντε Μιλ	Sign of the cross	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Κθθ Βάντις	1951	Μέρβιν Λε Ρόν	Quo Vadis	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Κθθ Βάντις (T.V.)	1985	Φράνκο Ρότσι	Quo Vadis	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Νέρων	1950	Αλεξάντρο Μπλάσετι	Nerone	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Η Ρωμή στις φλόγες	1962	Μάριο Καλιάνο	Fire over Rome	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Το σημενίο διακοπήτρο (χωρίς αναφορές στην Κ. Διαθήκη)	1954	Μίκιουρ Σαβίλι	The silver chalice	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Νέρων και Μεσσαλίνα	1954	Πρίμο Ζέγκλιο	Neron & Messalina	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Ο, τι πες, Νέρων	1952	Μάριο Σολαντίτι	O.K., Neron	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Γιε μου Νέρωνα	1956	Στέφανο Βανΐνα	My son Nero	Νέρων

54-68 μ.Χ.	Οι 10 ανίκητοι μονομάχοι	1963	Τζανφράνκο Παρολίνο	The 10 gladiators	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Επανάσταση των μονομάχων	1964	Μαρότσιο Μπάκιτι	Challenge of gladiators	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Η εκδίκηση των μονομάχων	1968	Κουίντο Μαλατέστα	L'incendio di Roma	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Τα όργια της Πομπηίας	1969	Κουίντο Μαλατέστα	Poppaea's hot nights	Νέρων
54-68 μ.Χ.	Πομπηία, η δεισατραμμένη	1972	Αλφόνσο Μπρέσκια	Poppaea	Νέρων
69 μ.Χ.	(Στα τρία φιλμ που αναφέρονται στην εποχή του Βιτέλλιου δεν υπάρχουν βέματα από την Κ. Δαδελή)		Αντόνιο Μόμπιλετ	The invisible gladiator	Όβων, Γάλλος, Βιτέλλιος
69 μ.Χ.	Ο τρόπος της Ρώμης	1964	Κουίντο Μαλατέστα	Terror of Rome vs. Son of Hercules	Όβων, Γάλλος, Βιτέλλιος
69 μ.Χ.	Οι 10 μονομάχοι του Μασίσα	1965	Μάριο Καϊάνο	Maciste & 10 gladiators	Όβων, Γάλλος, Βιτέλλιος

ΡΩΜΗ: Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (ΠΑΡΑΚΜΗ)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
79-81 μ.Χ.	Μασάνα (Τ.Υ.)	1981	Μπόρις Σήγκαλ	Massada	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας	1935	Ε. Σουεντμάρκ	Last days of Pompeii	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας	1937	Μάριο Ματτόλι	Last days of Pompeii	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας	1948	Μαρότσιο Χέρμπερ	Last days of Pompeii	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας	1955	Μάριο Μπινόνρι	Gli ultimi giorni di Pompeii	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	79 μ.Χ.	1963	Τζ. Παρολίνο	79 A.D.	Βεσπασσιανός και Τίτος
79-81 μ.Χ.	Οι τελευταίες μέρες της Πομπηίας	1985 (Τ.Υ.)	Μάρκους Ντιονί	Gli ultimi giorni di Pompeii	Βεσπασσιανός και Τίτος
81-96 μ.Χ.	Χρυσόφι για τον Καισαρά	1962	Αντρέ ντε Τοθ	Gold for Caesar	Δομιτιανός
98-117 μ.Χ.	Οι Δάκκοι, οι μαχητές Το σύνορο	1967	Σέρτζο Νικολαέσκου	The Dacians	Τραιανός
98-117 μ.Χ.		1968	Μίροτσα Ντράγκαν	The Column	Τραιανός
138-161 μ.Χ.	Ο Ανδροκλής και το Λιοντάρι	1952	Σ. Ερσκάιν	Androcles & the lion	Αντωνίνος Πίος
181-193 μ.Χ.	Η πτώση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας	1964	Άντονι Μανν	The fall of roman empire	Κόμμοδος και Μάρκος Αυρηλιός
181-193 μ.Χ.	Η επανάσταση των μονομάχων	1958	Β. Κοτταφάβι	Revolt of gladiators	Κόμμοδος και Μάρκος Αυρηλιός
181-193 μ.Χ.	Πολέμο η πέθανε	1962	Μάριο Γκαϊάνο	The two gladiators	Κόμμοδος και Μάρκος Αυρηλιός
181-193 μ.Χ.	Ένα Ξίφος για την αυτοκρατορία	1965	Σέρτζο Γκριέγκο	A sword for the empire	Κόμμοδος και Μάρκος Αυρηλιός
211-217 μ.Χ.	Ο μονομάχος της Ρώμης	1962	Μάριο Κόστα	The gladiator of Rome	Καρακάλλος
270-275 μ.Χ.	Το σημάδι του μονομάχου	1959	Γκουίντο Μπριγγόνε	Nel segno di Roma	Αυρηλιανός

ΡΩΜΗ: Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (Η ΔΙΑΙΡΕΣΗ)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ
285-305 μ.Χ.	Η επανάσταση των βαρβάρων	1964	Πιέτρο Φρανκίσι	Revolt of the barbarians	Διοκλητιανός
285-305 μ.Χ.	Φαβιά	1951	Αλεσάντρο Μπλοσέτι	Fabiola	Διοκλητιανός
312-337 μ.Χ.	Κωνσταντίνος ο Μέγας	1961	Λιοβιέλο ντε Φελίσε	Costantino Il Grande	Κων/νος Α'
361-363 μ.Χ.	Η Ρώμη στις φλόγες	1963	Αντόνιο Μαργκερίτι	Il crollo di Roma	Ιουλιανός
410 μ.Χ.	Η εκδίκηση των βαρβάρων	1960	Τζόρτζιο Βόρι	La vendetta dei barbari	Πτώση Ρώμης, Αλόριχος
451 μ.Χ.	Αττίλας	1955	Πιέτρο Φρανκίσι	Attila the Hun	Μαρκιανός & Βαλεντινιανός
451 μ.Χ.	Η μάστιγα του Θεού	1954	Ντούγκλας Σερκ	Sign of the pagan	Μαρκιανός & Βαλεντινιανός
527-565 μ.Χ.	Θεοδώρα	1954	Ρικάρντο Φρέντα	Teodora	Ιουστινιανός
527-565 μ.Χ.	Το Ξίφος του κατακτητή	1961	Κάρλο Κομποκαλιάνο	The sword of the conqueror	Ιουστινιανός
527-565 μ.Χ.	Ο τελευταίος Ρωμαίος	1968	Ρόμπερτ Σίντνιτμαρκ	The last Roman	Ιουστινιανός
568 μ.Χ.	Η οργή των βαρβάρων	1960	Κουίντο Μαλατέστα	La furia dei barbari	Εισβολή Λομβαρδών εις Ιταλία
568 μ.Χ.	Ο Γολιάθ εναντίον των βαρβάρων	1959	Κάρλο Κομποκαλιάνο	Il terrore dei barbari	Εισβολή Λομβαρδών εις Ιταλία